

Fakulteten för samhälls- och livsvetenskaper, historia

Marcus Larsson

Skandinavien i Yorkshire Herald under det första världskriget

Scandinavia in the Yorkshire Herald during the First
World War

Historia
D-uppsats

Datum/Termin: XX-XX-XX
Handledare: Martin Åberg
Examinator: Martin Åberg
Lönummer: X-XX XX XX

Abstract

The purpose of this dissertation is to examine the occurrence of Scandinavia in the then daily English newspaper Yorkshire Herald during the First World War. The dissertation looks into what the Yorkshire Herald wrote about Scandinavia in the parts of the newspaper where the newspaper's own opinion was given. This approach is connected to the theoretical idea that the British local and regional press was politically free during the war period. The dissertation also looks into the number of news telegrams etcetera that concerned Scandinavia during the period.

The result shows that Scandinavia, both as a whole as well as the three individual countries, was mentioned about 700 times, split over about 600 telegrams and articles, during the examined period stretching from the first of August 1914 to the eleventh of November 1918. Material that gives the newspaper's opinion regarding issues concerning Scandinavia can be found six times during the period. Of these articles two have a slight aggressive tone, while the character of the remaining four is more neutral, even friendly and sympathetic.

Key words: Yorkshire Herald, World War, Scandinavia, British Press.

Innehållsförteckning

1. Inledning

1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställning.....	5
1.3 Teori och forskningsläge.....	5
1.4 Avgränsningar och disposition	10
1.5 Metod.....	11
1.6 Material.....	13

2. Historisk bakgrund

2.1 Yorkshire Herald.....	15
2.2 Skandinavien och Storbritannien under kriget.....	17

3. Undersökningsdel

3.1 Kvantitativa undersökningen – Antal omnämmanden.....	26
3.2 Kvalitativa undersökningen - Tidningens åsikter om Skandinavien	29

4. Slutsats och diskussion	39
---	-----------

5. Sammanfattning.....	43
-------------------------------	-----------

Litteratur- och källförteckning

Bilaga 1

Bilaga 2

1 Inledning

1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är tvådelat: det första är att undersöka hur Skandinavien, både som helhetskoncept så väl som de enskilda länderna, behandlades i den engelska Yorkbaserade tidningen Yorkshire Herald's åsiktsmaterial, specifikt det material som återger tidningens egna åsikter, under det första världskriget. Utöver en generell undersökning av tidningens åsikter tittar jag även på närvaron och frånvaron av dessa kring större händelser - vilka jag även omnämner i den historiska bakgrunden - rörande relationerna Skandinavien och Storbritannien under kriget. Mitt andra syfte är att ge ett perspektiv på i vilken omfattning Skandinavien förekom i allmänhet i tidningen, med andra ord hur mycket Skandinavien omnämndes i telegram etc. Som kan utläsas ovan går de båda två undersökningarna till viss grad in i varandra.

Den rent personliga grunden för mitt val av ämne är både mitt intresse för krigsperioden så väl som mina tidigare studier av *svensk* press under det första världskriget. När jag flyttade från Sverige till England bestämde jag mig för att skriva min d-uppsats i historia om Skandinavien i engelsk press, vilket innebär att jag ser från motsatt håll i relation till min c-uppsats där jag undersökte hur Nya Wermlands-Tidningen förhöll sig till Tyskland, Frankrike och Storbritannien under kriget. Mitt val av tidning blev nämnda Yorkshire Herald som vid tiden för kriget var en dagstidning i York.

Då jag i mina efterforskningar inte kunna finna någon forskning på området med min ingångsvinkel anser jag att min uppsats kan ge en givande bild av hur engelsk press förhöll sig till Skandinavien, samt rent kvantitativt hur Skandinavien förekom i engelsk press under kriget, om än just specifikt i Yorkshire Herald.

Jag har endast funnit ett tidigare arbete som berör lokal och regional brittisk press under kriget (se 1.3 *Teori och forskningsläge* nedan). Förhoppningsvis kommer därför min uppsats även bidra med en öka bild av brittisk lokalpress under det första världskriget, en press som legat i skuggan av rikspressen när det gäller uppmärksamhet och kunskap, även om jag som sagt har en främst *skandinavisk* inriktning på min uppsats.

Dessvärre är det idag omöjligt att fastställa vilket inflytande och påverkan Yorkshire Herald hade på sina läsare. Detta problem är något som gäller i allmänhet för brittisk press kring denna tidpunkt specifikt lokal- och regionalpressen då det som sagt forskats så lite om den.

Jag har inte heller kunna etablera exakt vilken spridning tidningen hade under krigsperioden men man kan konstatera att Herald var den ledande dagstidningen i staden.

Det är värt att poängtera att då jag endast undersöker en specifik tidning kan jag givetvis inte gå så långt som att hävda att mitt resultat nödvändigtvis representerar en allmän bild av Skandinavien i engelsk press, varken när det gäller det kvantitativa resultatet så väl som tidningens åsikter i relation till Skandinavien. För att kunna urskilja sådana mönster behövs undersökas en mängd olika tidningar under perioden och en sådan omfattande studie överskrider ramarna för en d-uppsats med råge. Jag vill istället med min uppsats helt enkelt ge en bild av Skandinavien och dess tre länder i en enskild specifik tidning och mitt resultat ska alltså tolkas främst utifrån detta.

För att undersökningens resultat ska kunna sägas vara användbart måste man, utöver konstaterandet ovan att tidningen hade läsare och inflytande, ha en uppfattning om den brittiska pressens frihet under kriget, kort och gott om den brittiska pressen var fri att ventilera politiska åsikter eller verkade under politisk censur. Jag använder därför som teoretisk förankring till min uppsats vad militärhistorikern Stephen Badsey skriver om den brittiska pressens villkor. Enligt honom var den lokala och regionala pressen fri att skriva mer eller mindre vad den ville och uppmärksammades föga av statsmakten. För en djupare genomgång av den brittiska pressens frihet och inflytande enligt Badsey (samt andra) se delkapitlet *Teori och forskningsläge* nedan.¹

1.2 Frågeställning

För att uppnå uppsatsens syfte har jag valt att använda mig av följande två grundläggande frågeställningar:

- Vad skrev Yorkshire Herald om Skandinavien i sitt åsiktsmaterial, det vill säga material som återger tidningens åsikter kring frågor?
- I vilken omfattning omnämns Skandinavien under krigsperioden?

1.3 Teori och forskningsläge

Jag har valt att basera min uppsats och dess syfte på den teoretiska grunden att Yorkshire Herald som en lokal/regional brittisk tidning var politiskt fri och kunde tycka fritt om t ex just

---

¹Badsey, *Mass Politics and the Western Front*, avsnitt "Eye witness"
http://www.bbc.co.uk/history/british/britain_wwone/war_media_01.shtml (22/11/2009).

Skandinavien och frågor relaterat till de tre skandinaviska länderna. Alltså är det utifrån denna utgångspunkt tidningens egna, fria åsikter som återges i tidningens åsiktsmaterial. Personen som kommer med detta påstående är militärhistorikern Stephen Badsey, specialiserad på bland annat just förhållandet media och militär och som skrivit en mängd böcker i ämnet. Mer information om detta finns att finna på bland annat hans privata hemsida samt webbsidan för Centrum för första världskrigetstudier (Centre for First World War Studies) vid universitetet i Birmingham där han är verksam.²

Badsey skriver att den nationella brittiska pressens makt var så stor att så länge den höll sig från regelrätt konfrontation med staten lämnades den i stort sett till att reglera sig själv. Staten ägnade också mycket mindre uppmärksamhet åt den regionala respektive lokala pressen, den kategori som Yorkshire Herald faller under, än rikspressen och den var i det stora hela fri att skriva vad den ville. Baserat på detta kan man alltså anta att Yorkshire Herald var politiskt fri i relation till statsmakten och följaktligen kunde skriva vad den ville om Skandinavien i sitt åsiktsmaterial.³

Badsey hänvisar också till att vanan från tidigare krig att vidarebefordra soldaters brev för publicering i lokal- och regionala tidningar fortsatte som ett exempel på regional- och lokalpressens frihet.⁴

Sådan publicering förekom även i Yorkshire Herald, då i januari 1915 och det är den numera välkända spontana vapenvilan över julen 1914 som beskrivs. Ett brev är författat av en officer från York som skrivit hem till sina släktingar, vilka i sin tur gett tidningen tillgång till brevet. Ett annat brev är skrivet av en menige W. Weir, 18th Hussars. Den senare har bett sin fru förmedla brevet till Yorkshire Herald. Breven ger detaljerad beskrivning av vad som skett vid vapenvilan; hur man mötts i ingenmansland, givit varandra gåvor, sjungit sånger och officeraren skriver även att en fotbollsmatch ägt rum på annat håll (vilken engelsmännen vann med 1-0 för övrigt). Breven är givetvis censurerade av militären vid fronten och känsliga uppgifter så som platser och namn är överstrukna.^{5 6}

---

² <http://www.stephenbadsey.com/templates/home.html> (9/11/10).

<http://www.warstudies.bham.ac.uk/firstworldwar/members/badsey.shtml> (9/11/10).

³ Badsey, avsnitt "Eye witness".

⁴ Badsey, avsnitt "Eye witness".

⁵ Yorkshire Herald lördag 2/1 1915, artikelrubrik "Historical Christmas. Graphic letters from a York Officer."

⁶ Yorkshire Herald 6/1 1915, artikelrubrik "British, Indians and Germans shake hands".

Pressen som opinionsbildare

Det kan vidare vara intressant att titta på vad som skrivit på kring den engelska pressens roll som opinionsbildare och mediets spridning i allmänhet. Om vi stannar kvar vid Badsey till att börja med så pekar han på att kring 1914 hade de flesta vuxna i Storbritannien tillgång till antingen en nationell eller lokal daglig tidning, till och med i små byar på landet sattes sidor från den lokala tidningen upp på anslagstavlor för allmänheten att läsa. Tidningar var alltså något som i princip alla i Storbritannien hade tillgång till i någon form och omfattning. Vidare pekar Badsey på att i och med att det inte fanns opinionsmätningar eller andra sätt att mäta opinionen i landet, samt att tidningarna var det enda egentliga nyhetsmediet, kom politiker att försöka skapa nära band med tidningar och deras ägare. Han nämner som exempel hur David Lloyd George just använde sig av nära samarbete med pressen för att bli premiärminister i december 1916. Om liknande relationer fanns på regional- och lokalnivå i landet nämner Badsey dock inget om.⁷

Utöver nämnda Badsey som skrivit böcker på området, så finns även t ex Phillip Knightleys välkända och stadigt uppdaterade standardverk om krigsrapportering *The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth-Maker* (1975) där krigskorrespondenternas verksamhet under kriget behandlas. Om vi ska se till Sverige har vi Stig Bobergs *Pressens historia* (1970) där pressens villkor i Storbritannien, Frankrike och Tyskland under kriget behandlas, om än inte alltför omfattande.

Något som alla dessa författare pekar på när det gäller brittiska pressen under kriget är just hur nyheter om kriget censurerades och förvanskades. Boberg skriver t ex:

Tidningarnas betydelse för hemmafronternas krigsmoral var självklar. Den följde också överallt kända mönster, förtigande av nederlag, nedsvärning av fienden, upphaussning av egna framgångar osv. Påfallande är den skarpa kritik som efter kriget riktades mot den färgade nyhetsförmedlingen som bedrivits i de stora krigsförande länderna. En flod av avslöjande skrifter [...] vittnande om att den bild av händelseförloppet som pressen i olika länder givit under kriget var åtskilligt bristfällig och propagandainfluerad.⁸

Även om den brittiska politiska pressen - till skillnad mot hur det var i t ex Tyskland och Frankrike - i stort var fri så var alltså den vanliga nyhetsförmedlingen kraftigt styrd och kontrollerad av staten, direkt eller indirekt. Knightley skriver om hur censuren av journalister vid fronten var hård och på hemmaplan skulle alla telegram gå via en särskild statlig

---

⁷ Badsey avsnitt "A new era of mass politics".

⁸ Stig Boberg, *Pressens historia*, (Stockholm, Almqvist & Wiksell förlag AB, 1970), s165.

pressbyrå. Viktigt är också att notera, och som alla tre ovan nämnda tar upp är att många av tidningsägarna och journalisterna i patriotisk anda slöt upp bakom krigsinsatsen och blev del av propagandan och censuren och vidare missledandet av befolkningen. Många journalister och tidningsägare belönades även under och efter kriget för sina insatser.⁹

Som notis kan nämnas att den skandinaviska pressen var fri att skriva vad den ville under krigsperioden, t ex i Sverige enligt tryckfrihetsförordningen från 1812. Den enda egentliga censuren den skandinaviska pressen drabbades av var att man till stor del var beroende av de stridande parterna för nyheter om kriget. Man fick med andra ord material som i regel var förvanskat för att passa respektive sida.¹⁰

Yorkshire Herald

Det finns inte mycket skrivet om Yorkshire Herald i relation till första världskriget. I *A History of the County of York: the City of York* (1961) av P.M. Tillott behandlas dock bland annat Yorkpressens och Yorkshire Herald's historia. Här redogörs för tidningens historia från 1790 fram till att den slogs ihop med Yorkshire Gazette i början av 1950-talet. Tillots bok har varit mig tillgänglig via Internet.¹¹

De källor som Tillot använt sig av är dock inte så hjälpsamma när det gäller annat skrivet om tidningen då det är exemplar av tidningar som han hänvisar till först och främst. Att Tillots bok kom 1961 gör det även svårt att finna övriga källor. Dock kan man anta att det inte finns så mycket mer i dessa än det som nämnts i redogörelsen när det gäller tidningens historia. Jag har givetvis kontaktat tidningen för att fråga om de känner till något skrivet om tidningens historia (som täcker perioden 1914-1918) men fick svar att det gjorde de inte utan hänvisade mig till stadsbiblioteket.

Även annan litteratur som ger en allmänhistorisk bild av Yorks historia behandlar pressen på ungefär samma sätt som Tillot, t ex *The noble city of York* (1972) av Alberre Stacpoole m.fl. Dock ger dessa källor ungefär samma information om Herald's historia som Tillot gör och därför inte nödvändiga att ta upp djupare här.

---

⁹ Phillip Knightley, *The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth-Maker from the Crimea to Kosovo* (Baltimore, Johns Hopkins University Press, 2002), s84-85, 103.

Badsey avsnitt *A new era of mass politics, Eye witness, War correspondent appointed, The true nature of war* Boberg s164-165.

¹⁰ Hans Dahlberg, *Hundra år i Sverige – Krönika över ett dramatiskt sekel* (Stockholm, Bonniers 1999) s63-64. Statens offentliga utredningar, *Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten?* (SOU 2006:96) s72 <http://www.sweden.gov.se/sb/d/6155/a/72402> (8/11/2010).

¹¹P.M Tillott (redaktör), *A History of the County of York: the City of York* (London, Oxford University Press, 1961) www.british-history.ac.uk/source.aspx?pubid=183 (16/4/2008).

Skandinavien i brittisk press

Jag har inte kunna finna någon tidigare forskning som behandlar hur Skandinavien behandlades eller förekom i engelska tidningar under det första världskriget, vare sig i Skandinavien eller Storbritannien. Från det andra perspektivet, Storbritannien i Skandinavisk press finns däremot min egen c-uppsats *Det glömda vanvettet i lokalpressen, NWT 1914-1918 – En undersökning av Nya Wermlands-Tidningens hållning till de tre huvudaktörerna i det första världskriget* (2006). I den uppsatsen tittade jag närmare på hur högertidningen NWT förhöll sig till Storbritannien, Frankrike och Tyskland, med den teoretiska förankringen att NWT som högertidning borde vara tyskvänlig. Detta visade sig stämma i NWTs fall, även om tidningen var restriktiv när det gällde att visa det då man enligt tidningen själv ville följa (den neutrala men högerledda) regeringens uppmaning till pressen att hålla sig neutral. Lokalkonkurrenten Karlstads-Tidningen (liberal) var däremot inte lika diskret med sin ententen-vänliga hållning och en intressant bieffekt av det var att NWTs positiva hållning till just Tyskland kom fram när man kritiserade bland annat Karlstads-Tidningen för att inte hålla sig neutral.¹²

Forskning kring brittisk lokal- och regional press under perioden 1914-1918

Även om de inte behandlar Skandinavien kan det vara av intresse att titta närmare på brittiska studier av brittisk press. Dessvärre är det väldigt tunnsått med sådan studier och jag har endast funnit ett forskningsverk som specifikt behandlar lokalpressen under kriget. Vid University of Birmingham, Centre For First World War Studies har en Adrian Faber skrivit motsvarande en svensk d-uppsats med titeln *The Provincial Press during the First World War: A case study of the Wolverhampton Express & Star between January and March 1918* (2006).¹³

Han konstaterar även han att det inte forskats mycket om regional press och vidareutvecklar även varför det är så; bland annat för att historiker inte sett något värde i det, att de lokala och regionala brittiska tidningarna var så många och ogreppbara och att de hamnat i skuggan av rikspressen. Han påpekar även, liksom Badsey, att regionalpressen föga uppmärksammades av statsledningen och hade relativt stor frihet gällande vad de kunde skriva om. Faber lägger

---

¹² Marcus Larsson, *Det glömda vanvettet i lokalpressen, NWT 1914-1918 – En undersökning av Nya Wermlands-Tidningens hållning till de tre huvudaktörerna i det första världskriget* (Karlstads universitet, 2006).

¹³ Faber, Adrian, *The Provincial Press during the First World War: A case study of the Wolverhampton Express & Star between January and March 1918* (Birmingham University, 2006).

ett lager till på detta genom att konstatera att staten helt enkelt inte hade resurser att hålla koll på alla landets mindre tidningar. Han citerar brevväxling mellan en av direktörerna för den statliga Pressbyrån, Edward Cook, och George Riddell, ordförande i Newspaper Proprietors Association (organisation för rikspressen) som källa för detta. Där klagar den senare på den mängd uppmärksamhet censorerna gav den nationella pressen samtidigt som man låter den regionala pressen vara. Cook svarar att det helt enkelt handlar om resurser.¹⁴

Värt att även ta med sig från Fabers uppsats är att han påpekar vikten av källkritik när det gäller undersökning av tidningar:

There are two notes of caution about this study. First, it is not a comprehensive examination of the fighting on the Western Front, local tribunals and food shortages. It is about how the Express & Star covered these issues and the impression given to its readers. Secondly, newspapers need to be treated with extreme care as historical sources. News-gathering is selective not comprehensive. It reflects what stories were covered, where reporters happened to be and space available as well as many other factors. It is not rigorous or considered like the work of an historian. It is rushed and imperfect, providing only a snapshot of what happened. Journalism on a daily newspaper can, at best, only give an impression of what has taken place.

¹⁵

1.5 Avgränsningar och disposition

Undersökning täcker perioden första augusti 1914 till och med den elfte november 1918 det vill säga hela krigsperioden. Alla artiklar, telegram etc som behandlar Skandinavien har inkluderats i undersökningen. Telegram som har ett skandinaviskt land som källa men inte rör Skandinavien tas inte med i undersökningen. T ex telegram märk Stockholm som berättar om något som hänt i St Petersburg, för att ge ett faktiskt exempel. Jag har även aktivt valt att exkludera det lilla antal Skandinavien-relaterade reklamannonser som förekommer då dessa varken är nyheter eller åsiktsmaterial och därför inte relevanta. Utöver detta har inget annat material medvetet utelämnats.

Begreppet Skandinavien så som det används i den här uppsatsen syftar endast på Sverige, Norge och Danmark det vill säga jag använder mig av den traditionella definitionen. Att Finland inte inkluderats i uppsatsen beror utöver ovan nämnda också på landets status under kriget: landet var en del av Ryssland under huvuddelen av undersökningsperioden.¹⁶

Efter uppsatsens inledning har jag i den historiska bakgrunden valt att redogöra för tidningens historia samt relationerna mellan Storbritannien och de skandinaviska länderna under kriget. Det senare kapitlet är möjligtvis något omfattande men jag anser att det behövs för att ge en

---

¹⁴ Faber, s4-6.

¹⁵ Faber, s11.

¹⁶ Då känt som Storfurstendömet Finland.

fyllig bild av relationerna mellan Skandinavien och Storbritannien under kriget för läsaren av uppsatsen. Speciellt då jag i uppsatsen tittar lite extra på hur större händelser med koppling till just relationerna mellan Skandinavien och Storbritannien behandlades, alternativt inte behandlades. Jag har inte inkluderat alltför mycket om det inrikespolitiska förloppet under kriget i de tre skandinaviska länderna utan det är alltså främst i relation till Storbritannien och indirekt även de övriga stridande, i huvudsak Tyskland, som behandlas.

Jag har dock valt att inte inkludera ett kapitel om media under kriget i den historiska bakgrunden då jag redan berör området tillräckligt i sektionen för tidigare forskning ovan, samt jag vill undvika att uppsatsen skenar iväg sidmässigt. Efter detta kommer själva undersökningsdelen följt av en diskussion av mitt resultat samt slutligen en sammanfattning av uppsatsen följt av käll- och litteraturförteckning och bilagor.

Jag har delat upp resultatet från den kvantitativa undersökningen i två kategorier, en för sjöincidenter (sänkta fartyg, stoppade fartyg, beslagtagna fartyg etc.) som kallas fartygsincidenter och en som rör övrigt, vilken helt enkelt kallas för övriga. Kategorin för övriga omnämmanden inkluderar även telegram som rör reaktioner på sjöincidenter.

Genom denna uppdelning anser jag att översikten över antalet omnämmanden blir mer givande och ger ett bättre, något djupare perspektiv. Jag har också valt att placera tabellerna för varje enskild undersökningsperiod som bilaga längst bak i uppsatsen. Detta för att inte överbelasta undersökningsdelen av uppsatsen med diagram och tabeller. Av utrymmesskäl har jag inte heller inkluderat den listning av alla artiklar och telegram rörande skandinavien i tidningen under undersökningsperioden som genererades av min undersökning.

Den kvalitativa undersökningen har inte delats upp i delkapitel utan istället är det en enda kronologisk löpande text.

1.6 Metod

Jag använder för min undersökning mig av en hermeneutisk-kvalitativ metod för att undersöka tidningens åsikter om och kring Skandinavien, samt en kvantitativ metod för att undersöka hur många gånger Skandinavien omnämns. Den kvalitativa undersökningen är knuten till den teoretiska förankringen att den engelska lokal- och regionalpressen var politisk fri och därför kunde tycka fritt om t ex Skandinavien, den förda politiken i relation till Skandinavien och så vidare. Jag kopplar även den kvalitativa undersökningsmetoden till redogörelsen för relationerna mellan Storbritannien och de skandinaviska länderna under

kriget som jag ger en bild av i den historiska bakgrunden i uppsatsen, 2.2 *Skandinavien och Storbritannien under kriget*, vad behandlas, vad behandlas inte. Men även den generella utvecklingen i Skandinavien under krigsperioden sätts i relation till vad som skrivs i tidningens åsiktsmaterial.

Ett problem som kan dyka upp när man använder kvalitativa undersökningsmetoder så som jag gör i den här uppsatsen är att kunna skilja mellan åsiktsmaterial som återger tidningens åsikter och sådant som återger andras åsikter (debattinlägg, insändare och dylikt). Dessbättre har det visat sig i Yorkshire Herald's fall att tidningens åsikter är begränsade till en sektion som kallas "Summary of the news". Där sammanfattar tidningen som rubriken säger nyheter, ibland förekommer åsiktsinlägg och ibland är det bara neutralt summerade nyheter.

Som jag även nämnde under avsnittet för tidigare forskning ovan belyser Faber i sin uppsats vissa andra problem som man kan stöta på när man bedriver studier av tidningar. Så som att artiklar i en tidning endast visar en bild av en händelse, är skrivna under tidspress och att journalister inte är lika noggranna som historiker i sitt skrivande.¹⁷

Detta har dock ingen större påverkan i hur jag bedriver min undersökning. Den statistiksamlade delen av undersökningen tar ingen hänsyn till artiklarnas kvalitet, bara att de finns och om de behandlar Skandinavien. Den andra halvan av min undersökning, den kvalitativa kan dock kanske sägas beröras av detta till en viss grad i och med att jag undersöker hur tidningen "tycker till" om händelser som involverar de skandinaviska länderna. Men samtidigt är det vad som tidningen skrev som jag vill få fram, den åsikt som tidningens läsare fick del av. Om den visade sig vara t ex vara felaktigt på grund av bristfällig eller ensidig information spelar alltså inte någon egentlig roll annat än att jag noterar detta.

Dock kan Fabers visa uppmaningar vara visa ord för den som läser min uppsats och tycker att t ex citat från tidningen i uppsatsen rörande händelser känns felaktiga. Hand i hand med termen ensidighet går begreppet propaganda ska inte förglömmas. Nyhetsflödet var inte fritt. För att sammanfatta: då jag gör en undersökning av antalen omnämmanden respektive av tidningens åsikter kommer jag ifrån de problem som Faber nämner när det gäller förhållande till källmaterialet.

---

¹⁷ Faber, s11

När det gäller bestämmandet av vilket land som exempelvis ett telegram behandlar använder jag mig av följande tillvägagångssätt:

Ett telegram kan det innehålla omnämmanden av ett eller flera av de skandinaviska länderna och/eller begreppet Skandinavien. Det finns alltså fyra olika alternativ för att klassa ett telegram. Om alla tre länderna nämns i en artikel där även begreppen Skandinavien används registreras endast de tre länderna och inte Skandinavien i statistiken. Det samma gäller generellt även vid endast omnämmandet av två om det är tydligt att det endast syftar på just dem när begreppet används. Det skandinaviska alternativet används också om ett telegram tydligt syftar på de skandinaviska länderna utan att använda själva begreppet.

Begreppet neutrala används många gånger i tidningen relaterat till t ex handelsfrågor. Många gånger är det tydligt att det syftar specifikt på USA, som är den största och mest betydande neutrala makten fram till dess att landet själv går med i kriget våren 1917. Andra länder i Europa som ryms i begreppet neutrala är t ex Spanien och Holland, två sjöfartsnationer. När det inte är tydligt att det är specifikt ett eller flera skandinaviska länder som ett telegram eller liknande kopplar till räknar jag det inte som relevant för undersökningen. Det ska dock påpekas att det i regel varit lätt att fastställa vilka länder som behandlats i telegram och artiklar, och om det varit Skandinavien-relaterat eller inte.

En kort beskrivning av det praktiska genomförandet av undersökningen:

Jag har med hjälp av en mikrofilmsläsare gått igenom alla tillgängliga utgåvor av Yorkshire Herald för satta tidsperioden och antecknat när ett omnämmande skett (datum och artikel-/telegramrubrik), samt skrivit av telegrammet/artikeln alternativt skrivit ut sidan med artikeln beroende på t ex dess storlek. Artiklar som jag funnit vara "åsiktsmaterial" enligt satta definition har fått en speciell märkning. Denna sammanställning av alla omnämmanden har samlats i en pärm varefter jag i hemmets lugna vrå kan gå igenom materialet mer noggrant och metodiskt. Materialet delas då in i de två kategorierna "fartygsincidenter" respektive "övriga". Vad som klassats som "åsiktsmaterial" (vilket visade sig endast vara material under "Summary of the news") som behandlar Skandinavien sammanställs till en löpande text där jag redogör för vad de behandlar, med koppling till den historiska bakgrunden noterar jag, som nämnts ovan, vad som behandlas och även vad som inte behandlas i tidningens åsiktsmaterial när det gäller större händelser i relationerna Storbritannien och Skandinavien.

1.7 Material

Materialet som används för min undersökning är utgåvor av Yorkshire Herald från krigsperioden första augusti 1914 till elfte november 1918. Materialet har funnits tillgängliga för mig i form av mikrofilm hos det kommunala huvudbiblioteket i centrala York. Läsbarheten och kvalitén på mikrofilmen har varit relativt god och jag har kunna studera i stort sett varje tillgängligt nummer under undersökningsperioden, med några få undantag.

Materialet som utgör min totala undersökning är alla telegram och artiklar som behandlar Skandinavien på något sätt. För den hermeneutisk-kvalitativa undersökningen tittar jag specifikt på tidningens ”åsiktsmaterial”, det egenproducerade material där tidningen ger sina åsikter kring diverse frågor, i det här fallet vad tidningen skriver om Skandinavien där. Detta sätts bland annat i relation till relationerna mellan Storbritannien och Skandinavien under kriget, men även den generella utvecklingen i Skandinavien under krigsperioden.

Gällande den kvantitativa undersökningen registrerar jag helt sonika alla omnämningen av Skandinavien i materialet.

Kriget kom att ha påverkan på tidningens upplägg etc. I och med krigsutbrottet gick tidningen över till att komma ut sju dagar i veckan istället för de normala sex, söndagstidningen är då en krigsspecial. ”Weekly supplement to the Yorkshire Herald” var en extratidning som kom ut på lördagar. Dagstidningen bestod av 6 sidor och 48 kolumner. Tidningen fortsätter ändras under kriget, t ex blir ”Special War Edition” begränsad till en sida och försvinner under andra halvan av krigsperioden. Även det allmänna sidantalet går ner mot slutet av kriget, en rimlig gissning på grund av krigets påverkan på tillgången på material för tidningsproduktion. Själva tidningen som sådan håller hög kvalitet innehållsmässigt så väl som trycket och det förekommer även relativt rikligt med fotografier i den, i alla fall till att börja med. Man har t ex vid tiden för krigsutbrottet en veckosammanfattning där foton skildrar veckan som hänt, men denna försvinner dock.

Det överväldigande majoriteten av nyhetsmaterialet gällande nationellt respektive internationellt i tidningen utgörs av telegram i diverse former men även eget material förekommer. T ex använder man sig av en utsänd i London för rapporter från debatter och dylikt i parlamentet, och man använder sig även av andra källor för information om kriget. En stor del av nyheter är givetvis även från närområdet då det är en lokaltidning. I slutet av uppsatsen har jag bifogat en inskannad utgåva av tidningen från 1917 som får visa på tidningens upplägg och utseende.

2 Historisk bakgrund

2.1 Yorkshire Herald

Tidningen kom ut första gången i januari 1790, då under namnet The York Herald and County Advertiser, genom Wilson, Spence and Mawman, enligt P.M. Tillots *A History of the County of York: the City of York*. På utgåvor från min undersökningsperiod står även att läsa ”The York Courant, est. 1725 & York Herald est. 1790” på framsidan under tidningens titel.¹⁸

The York Courant köptes upp av ägaren till York Herald 1815 och slogs ihop med Herald 1848. I oktober 1795 blev Joseph Mawman ensam ägare av Herald och efterträddes av Alexander Bartholoman i oktober 1799. Efter dennes död 1811 trycktes tidningen en tid av hans änka Mary, tills den åttonde juni då den kom ut under namnen John Spence and Thomas Deighton. 1811 bytte tidningen namn till York Herald, County and General Advertiser. Tidning kontrollerades av en rad kommanditbolag tills den 31 juli 1813, då dyker namnet Hargrove and Company upp som utgivare för första gången.¹⁹

Hargroves kom att ha stor påverkan på tidningens utveckling och i februari 1820 står William och John Hargrove samt Henry Cobb som utgivare. 1848 blir William Hargrove ensam utgivare tills januari 1856 då hans söner William Wallace Hargrove och Alfred Hargrove gjorde honom sällskap som detta. De båda hade dock sedan länge varit verksamma inom företaget; Alfred sedan 1841 och William Wallace sedan 1843. Fadern dog 1862 och William Wallace blev ensam ägare av tidningen 1873 då Alfred lämnad tidningen på grund av broderns planer på att göra tidningen till en dagstidning. William Wallace gick vidare och grundade Herald Newspaper Company Ltd följande år. Bröderna hade redan 1869 grundat veckotidningen Yorkshire Telegraph för att testa populariteten hos en veckotidning. Experimentet var lyckat och ledde till att York Herald blev en dagstidning om fyra sidor i januari 1874, för att månaden därefter ökas till åtta sidor. Man fortsatte dock att även ge ut en åtta sidor stor veckotidning som komplement till dagstidningen. I januari 1877 blev Yorkshire Telegraph en del av Herald och 1882 grundade W. W. Hargrove Yorkshire Evening Press.²⁰

---

¹⁸ Tillot, s537-541, [http://www.british-history.ac.uk/report.aspx?compid=36391&strquery=Yorkshire herald](http://www.british-history.ac.uk/report.aspx?compid=36391&strquery=Yorkshire+herald) (16/4/2008).

¹⁹ Tillot, s537-541.

²⁰ Tillot, s537-541.

1890 - året då York Herald fyllde 100 år - ändrade tidningen namn till Yorkshire Herald. W. Hargrove drog sig tillbaka 1899 och dog 1918. Yorkshire Weekley Herald utkom på lördagar som en bilaga till dagstidningen fram till December 1933 då den gick över till att bli en separat tolv sidor stor tidning. Den slutade komma ut december 1936 och från den andra januari 1937 blev veckotidningen känd som Yorkshire Herald.

Tidningsföretaget togs över av Wilfrid Home Thomas i början av 1900-talet, vilken kontrollerade det fram till sin död 1939 då hans son Ivo Thomson tog över. I januari 1945 köpte Kemsley Newspapers Yorkshire Herald och gjorde den till en del av deras mediagrupp. Thomson var dock kvar som VD för Yorkshire Herald Newspaper Company. 1953 sålde Kemsley Newspapers Yorkshire Herald (tillsammans med Yorkshire Evening Press) till Westminster Press Provincial Newspaper Company. Året därefter kom det första numret ut av de nu sammanslagna före detta konkurrenterna Yorkshire Herald and Yorkshire Gazette under namnet Gazette & Herald.²¹

Tidningen är verksam än idag under det namnet och har sitt upptagningsområdet i länet North Yorkshire, samma som dess systertidning The Press (mellan 1882 – 2004 känd som Evening Press). Utgivaren av numera veckotidningen Yorkshire Gazette & Herald är Newsquest York, en del av Newsquest Media Group Ltd, som i sin tur ägs av amerikanska Gannett inc. Utöver Gazette & Herald ger man bland annat även ut dagstidningen The Press, samt York Star och Selby Star, två gratistidningar, i Yorkområdet.²²

Enligt tidningen själv har *Gazette & Herald* idag strax över 30 000 läsare läsare per veckonummer (perioden jan-juni 2009).²³

När det kommer till tidnings cirkulation under krigsperioden har jag dessvärre inte kunna finna några siffror. I nämnda *The noble city of York* av Alberre Stacpoole (med flera) finner man dock i alla fall information som ger en bild av en stadigt expanderande tidning:

In 1840 Napier's printing machine was introduced into the office, worked by one man to lay the paper and two men at the wheel. This increased production to 700 copies an hour.

[...]

A still further increase in circulation necessitated swifter machinery, and only four years later, in 1844, the Napier was replaced by Cowper's machine, and steam power was introduced to replace the previous hand labour. The machinery was still further improved in 1850 and in 1857 Herald printers double-cylinder Kirkcaldy machine was found necessary so rapid had been the increase in subscribers.

[...]

---

²¹ Tillot, s537-541.

²² <http://www.yorkpress.co.uk/contactus/mediapacks/> (22/11/2009).

The Press och the Gazette & Herald finns även online på www.thepress.co.uk respektive www.gazetteherald.co.uk.

²³ <http://clients.thisisyork.co.uk/mediapacks/gazette.pdf> (22/11/2009).

In 1890, in celebration of its centenary, The Herald blossomed from York to Yorkshire Herald.²⁴

Det citerade berättar hur tidningen växte stadigt och blev Yorkshire Herald, istället för endast York Herald. Även om inga siffror ges för perioden kring slutet av 1800-talet så skvallar texten om att Herald var relativt stor. Avslutningsvis kan det vara av intresse att omnämna befolkningens mängden i York kring perioden jag undersöker mot idag. 1911 anges befolkningens mängden i York (kommun) vara ungefär 82 000. Idag är den uppskattade siffran för York kommun strax under 200 000.²⁵

2.2 Skandinavien och Storbritannien under kriget

En bra bild av Skandinavien roll under och före - och även efter för den delen - det första världskriget i de europeiska stormakternas militära planer ges i *Scandinavia and the great powers 1890-1940* (1997) av Patrick Salmon. Som titeln avslöjar undersöker han de skandinaviska ländernas relationer till de tre stormakterna Storbritannien, Ryssland och Tyskland mellan 1890-1940. Det kanske mest väsentliga som han påpekar är att de respektive sidorna i kriget delade åsikten att det var mest fördelaktigt med ett neutralt Skandinavien.²⁶

Under kriget pågick istället en kamp mellan ententen och centralmakterna om att få kontroll över Skandinavien resurser och kommers samtidigt som man berövade den andra sidan de samma. Salmon påpekar också att de skandinaviska länderna dem själva lyckades ta sig igenom kriget genom att övertyga de stridande länderna om att vara nöjda med mindre än total kontroll över den skandinaviska handeln. Han påpekar även att de tre länderna kom att ta sig igenom krigsåren på olika sätt. Ser man till Danmark så lyckades landet balansera sig väl mellan de båda stormakterna Storbritannien och Tyskland under hela kriget och det kom aldrig till någon konflikt med Storbritannien så som fallet var med Sverige och Norge.²⁷

Harald Gustafsson skriver i *Nordens historia – En europeisk region under 2000 år* (1997) att det stora kriget innebar stora påfrestningar för de skandinaviska länderna. Vid flera tillfällen var försörjningsläget bekymmersamt och hungerkravaller ägde rum. Utrikeshandeln stördes

²⁴ The noble city of York, Stacpoole, Alberre, (York, Cerialis press, 1972) , s947, S951.

²⁵ Tillot, <http://www.british-history.ac.uk/report.aspx?compid=36355> (8/11/2010).

Mid year population estimates for York (2009), York City Council

http://www.york.gov.uk/environment/Planning/Local_development_framework/LDF_Evidence_base/MYEforYork/ (8/11/2010).

²⁶ Patrick Salmon, *Scandinavia and the Great Powers 1890-1940* (Cambridge, Cambridge University Press, 2002) , s118.

²⁷ Salmon, s22.

av de stridande nationerna och utrikeshandeln kom alltmer att styras av Storbritanniens krav. Speciellt i Sverige fanns det även en viss motsättning när det gällde deltagande i konflikten på tysk sida, men dessa så kallade krigsaktivister kom aldrig att få någon real påverkan på svensk utrikespolitik. De skandinaviska länderna höll sig trots alla svårigheter neutrala och verkade gemensamt för att värna sin neutralitet. Denna inställning om gemensam neutralitetspolitik gestaltades genom trekungamötet i Malmö 1914 mellan de tre nationernas statsöverhuvud.²⁸

När det gällde ententens blockad av Tyskland hade Storbritannien möjlighet att utöva starka påtryckningar gentemot de neutrala skandinaviska nationerna då alla tre var beroende av brittiska produkter så som livsmedel, foder, råmaterial, bränslen, och inte minst kol. Norge var det land som var mest beroende medan Sverige var minst beroende. Men Storbritannien var och andra sidan samtidigt beroende av vissa skandinaviska produkter och att hitta alternativa källor för dessa skulle vara omständigt och dyrt. Dessutom var man tvungen att ha ländernas politiska sympatier i åtanke. Blockadpolitiken kom därför att bli en balansgång mellan att applicera maximalt tryck mot Tyskland samtidigt som man höll sig väl med de skandinaviska länderna. Mellan 1914 och 1916 intensifierades den brittiska blockaden stadigt med skärpa riktlinjer gällande handel. Den andra november 1914 förklarades brittiska amiralitetet hela Nordsjöområdet som militärt område och krävde att alla fartyg med destination Norge, Östersjön, Danmark och Holland skulle passera genom engelska kanalen och längst Englands östkust istället för norr om Skottland, vilket underlättade brittisk kontroll av fartyg. Det hade sedan tidigare blivit praxis att hejdade handelsfartyg inte inspekterades till havs utan togs in till en engelsk hamn för inspektion. Där kunde fartygen om det ville sig illa hållas på obestämd tid.²⁹

För att undvika spänningar med de neutrala nationerna samt effektivisera handeln till Tyskland sökte dock Storbritannien hösten 1914 att förhandla fram krigshandelsavtal med neutrala nationers regeringar. Målet med förhandlingarna med Danmark och Sverige var att nå en överenskommelse antingen med grupper av handelsmän, i stil med vad man hade gjort i Holland, eller direkt med regeringarna. Att man också fick till avtal med både Sverige (8/12 1914) och Danmark (9/1 1915) gav intrycket av att man var på rätt spår.

---

²⁸ Gustafsson, Harald, *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, (Lund, Studentlitteratur, 1997), s216.

²⁹ Salmon, s131.

Men under 1915 blev dock bristerna i strategin uppenbara, neutrala länder kunde inte pressa alltför långt i ett samarbete med den brittiska blockaden innan deras neutralitet äventyrades, och Sverige var sällan villigt att kompromissa överhuvudtaget. Britterna gick då över till att söka avtal direkt med neutrala industri- och handelsaktörer, med eller utan stöd från regeringarna i respektive land.³⁰

I början av 1915 skärptes den ekonomiska krigsföringen då Tyskland i februari förklarade det totala ubåtskriget, dock justerades policyn ganska snart efter klagomål från neutrala stater. Tyskland hade redan hösten 1914 börjat stoppa neutrala fartyg i Östersjön och tagit in dem till tyska hamnar för inspektion. Man var dock restriktiv när det gällde ingripanden mot den danska handeln med Storbritannien då man själv var beroende av danska varor i stor utsträckning. Det var utvecklingen på landfronten som gjorde att man valde att intensifiera sjökrigföringen våren 1915. Bristen på ubåtar gjorde dock att beslutet inte fick en alltför stor effekt. Beslutet var samtidigt även delvis fördelaktigt för britterna då det gav dem ett svepskäl för att gå längre i sin politik än vad man hade hösten 1914. Man tog bort distinktionen mellan kontraband och icke kontraband och införde en mer rigorös policy gällande hejdande och kvarhållande av neutrala fartyg. Effekten av detta blev även en radikal omprövning av gällande avtal med angränsande neutrala stater. Storbritannien etablerade vidare ett ransoneringssystem som innebar att de neutrala fick importera så mycket som de behövde för sina behov, men som inte lämnade något överskott att exportera vidare till Tyskland. För detta krävdes att man visste på ett ungefär vad normal neutral import var för respektive land och för att kunna avgöra detta fick man ägna delar av 1915 till att upprätta ett omfattande underrättelsenät för ändamålet. Då ingen neutral nation var villig att ingå avtal som så tydlig tog ställning för en sida, var man även tvungen att finna organisationer i neutrala nationer att bedriva affärer med. Identifieringen och förhandling med dessa tog upp större delen av 1915 för brittiska blockadmyndigheterna.³¹

I Danmark signerades i november 1915 ett avtal mellan Storbritannien och två organisationer som representerade industrin respektive handeln i Danmark. Genom att överlåta förhandlingarna med utländska regeringar till privata intressen kunde den danska regeringen hålla en balanserat position till Tyskland och Storbritannien. Till skillnad från Norge kunde även Danmark undvika alltför stor inblandning i landets ekonomiska liv från de stridande,

---

³⁰ Salmon, s132.

³¹ Salmon, s133-134.

mycket på grund av landets läge och betydelse för respektive sida. I Norges fall hade den brittiska regeringen riktat in sig på att sluta avtal med ett antal enskilda större företag och handelsorganisationer och i slutet av 1915 hade transithandeln till Tyskland via Norge i praktiken stoppats. Denna djupa brittiska penetrering av norsk ekonomi – jämfört med hur det såg ut i Danmark och Sverige – var enligt Salmon framgångsrik på grund av Norges större beroende av Storbritannien (i jämförelse med Danmark och Sverige), vaksamhet hos den brittiska legionen samt norska regeringens tysta medgivande ("the acquiescence of the Norwegian government").³²

Till skillnad mot Danmark och Norge valde Sverige att öppet ifrågasätta de nya brittiska blockadåtgärdernas validitet. I förhandlingarna mellan nationerna som började i Stockholm i juli 1915 var den brittiska förhandlaren Robert Vansittart under press från ryskt håll att undvika en kollaps i förhandlingarna, detta för att hålla transithandeln öppen och förhindra att Sverige gled över mer till centralmakternas sida. Avtalet som slöts i augusti 1915 var därför klart fördelaktigt för Sverige. Men då den militära situationen inte längre blev lika akut framåt hösten kom britterna i oktober med ett nytt avtal, ett med hårdare restriktioner för svensk handel. Utöver det ändrade militära läget hade britterna även insett att Sverige var mer beroende av importerade varor än vad respektive regering ditintills uppskattat.³³

1916 försvann många av de restriktioner som hämmat den brittiska ekonomiska krigföringen krigets första 18 månader. Metoder för att begränsa neutrala länders handel med Tyskland som hade kommit 1915 utökades och förfinades, där fanns t ex de svarta listorna över företag anklagade för handel med Tyskland. I december 1915 kom en ny Trading with the Enemy Act som började gälla 1916, vars syfte vara att förhindra att brittiska exportvaror nådde Tyskland. I juli 1916 förkastade brittiska regeringen slutligen de begränsningar som angavs i Londondeklarationen från 1909. Slaget vid Jylland/Skagerraksslaget i maj gav ytterligare uppmuntran för de som ville skärpa trycket på de neutrala, och den ryska Brusilovoffensiven på östfronten reducerade risken för ett svensk ingripande. Och andra sidan hade Sommeoffensiven kört fast och ett misslyckat rumänskt intåg i kriget innebar att landets olje- och jordbruksresurser kom under centralmakternas kontroll. Beslutet att begränsa transithandeln till Tyskland inte bara genom skandinaviska hamnar, utan även genom de skandinaviska länderna själv, får ses som den mest avgörande ändringen i den brittiska

---

³² Salmon, s134-135.

³³ Salmon, s135.

blockadpolicyn. Detta ska ses i relation till att vid det här laget hade exporten av varor så som t ex fisk, ägg, kött och smör till Storbritannien från Skandinavien minskad kraftig, då dessa varor gick istället till Tyskland i och med att landet betalade väldigt bra.³⁴

Under 1916 blev den danska regeringen mer direkt inblandad i handelsförhandlingarna med Storbritannien då det blev klart att handelns organisation var alltför tillmötesgående gällande briterernas krav. Dess löften om ökad försäljning till Storbritannien kunde endast ske på tysk bekostnad och hotade därför reta upp tyskarna. Danmarks utsatta läge tjänade dock landet väl i handelsförhandlingarna som regeringen förde med de stridande då både Tyskland och Storbritannien var oroliga för att den andre skulle agera mot Danmark. Förståelsen för landets behov att bedriva en relativt balanserad handel accepterades av båda sidor och landet fick till rimliga handelsavtal med både Storbritannien och Tyskland.³⁵

I Norge blev avtal om handeln inte lika balanserade, vilket irriterade tyskarna då det var de som missgynnades. I ett avtal mellan Norge och Storbritannien säkrades 85 % av norsk fiskexport för inrikes konsumering eller som köpbar för Storbritannien till ett fixerat pris, fram till krigets slut. Resterade 15 % fick exporteras till Tyskland. Ett andra avtal gällde kopparkis till Tyskland - en råvara landet var beroende av för sin krigsindustri - fastslogs i augusti 1916 och kom att leda Norge i konflikt med båda briter så väl som tyskar. Britterna och norrmännen var oeniga om vilka kategorier som påverkades av exportförbudet men Storbritannien tvingade till slut norrmännen att lägga exportförbud på all typ av kopparkis från 30 oktober. För att lätta på krisen med Tyskland när det gällde ubåtsfrågan (se nedan) tillät Norge i november åter igen export av kopparkis från den tyskägda Stordo gruvan. Detta, och att det även kom fram att Norge sålt mer fisk än tillåtet till Tyskland, ledde till att briterna införde ett kolembargo mot Norge med start i januari 1917, vilket drabbade landet hårt. Att Tyskland åter igen gick över till det totala ubåtskriget i februari, vilket drabbade norsk sjöfart hårt, gjorde behovet av en lösning på konflikten till en brådskande fråga för både briter och norrmän. Och den 14 februari gick Norge, när man lyckats övertygat den tyska ministern i Norge – med ett lån på 10 miljoner norska kronor tillsammans med framhållandet av möjligheten av ökad export av hudar och skin och kanske till och med fisk - att man de facto inte hade något annat val till slut med på att förbjuda all export till Tyskland

---

³⁴ Salmon, s136.

³⁵ Salmon, s136-137.

av kopparkis och kolblockaden upphörde. Kolblockaden var den hårdaste aktionen britterna genomförde mot ett neutralt land under kriget.³⁶

Efter misslyckandet med att få till ett krigshandelsavtal mellan Sverige och Storbritannien i slutet av 1915, genomfördes kommersiellt utbyte mellan länderna på en kompensationsbasis. Detta fungerade tillfredsställande för Sverige när det gällde importen från Storbritannien, men landet hade inget som skyddade mot den hårda brittiska blockaden av varor bortom brittiska öarna. Den svenska regeringen svarade också på denna påtvingade brist på varor med fler trotshandlingar gentemot britterna. Men samtidigt växte kritiken inom landet, både från liberaler och socialdemokrater men även också den svenska affärsvärlden mot den svenska regeringens politik. Något av en kulmen på den svenska antagonistiska politiken mot Storbritannien nåddes när Sverige i juli 1916 minerade Kogrundsgränd. Kogrundsgränd hade agerat som en passage för brittiska ubåtar, samt var den enda kvarvarande möjligheten för brittiska handelsfartyg fast i Östersjön sedan krigsutbrottet att lämna Östersjön. Mineringen var något tyskarna efterfrågade vid upprepade tillfällen men som svenskarna tidigare inte varit villiga att genomföra.³⁷

Sommaren 1916 kom blockadens fulla kraft att slå mot Sverige och i september hade kontrollerna blivit så hårda och effekterna på levnadsstandarden så långtgående att t o m statsminister Hammarskjöld såg behovet av nya förhandlingar. Den svenska delegationen som kom till London i november 1916 blev dock överraskad av de hårda kraven från brittisk håll, medan britterna och andra sidan såg sina krav som generösa. De hade inte krävt halvering av malmexporten till Tyskland eller krävt svenskt tonnage, utan de ville bara stoppa vidareexport till Tyskland och bättre villkor för transittrafiken till Ryssland.³⁸

Rapporter om den försämrade ekonomiska situationen i Sverige, tillsammans med växande politiska problem för regeringen Hammarskjöld gjorde britterna mer säkra i sin övertygelse att en hård policy var den bästa policyn. Att Tyskland förklarade det totala ubåtskriget igen den första februari 1917 ledde vidare till att Storbritannien kvarhöll alla neutrala fartyg i brittiska hamnar. Genom att Tyskland och USA bröt diplomatiska förbindelser berövades även de europeiska neutrala av stöd från USA. Den andra februari delgavs den svenska

---

³⁶ Salmon, s137-139.

³⁷ Salmon, s139-140.

³⁸ Salmon, s140.

delegationen ett avtalsutkast som inte gav försäkringar om sändningar av säd eller kol i händelse av tyska repressalier och formulerades som ett ultimatum: avtalet måste accepteras i sin helhet. Från och med detta kom det inte ske något när det gällde de svensk-engelska förhandlingarna tills slutet av 1917.³⁹

1917 var ett år med många drastiska förändringar, både för de stridande och de neutrala. Ser man till Sverige så försvagade februarirevolutionen i Ryssland först Sveriges förhandlingsställning (transittrafiken förlorade sitt värde) men fredsavtalet mellan Tyskland och Ryssland i slutet av året (med Tysklands stora landvinningar och därigenom dominans kring Östersjön) stärkte den. Regeringen Hammarskjöld avgick och ersattes i april 1917 av regeringen Swartz-Lindman. Denna nya regering kom att ställas inför problem med oroligheter inrikes så som matupplopp och demonstrationer, oroligheterna och revolutionen i Ryssland påverkade även människor i Skandinavien. Lagom till valet i september publicerade även USA de s k Luxemburgtelegrammen. Dessa var telegram som sänts av den tyska ambassadör i Buenos Aires via den svenska legationen och innehöll bland annat anvisningar gällande sänkningar av Argentinska fartyg. Syftet med publiceringen var att framställa den svenska konservativa regeringen under Hammarskjöld i negativ dager och därigenom gynna vänstern i valet. Vänstern kom följaktligen också att vinna valet i september 1917 och i oktober tillträdde regeringen Edén med liberala och socialdemokratiska ministrar.⁴⁰

I Norge fick det tyska ubåtskriget, och de förluster av norska handelsfartyg och sjömän som kom med det, att leda till att den allmänna opinionen blev mer och mer antitysk. Samtidigt var landet, som nämnts tidigare, under påtryckningar från britterna rörande bland annat stoppandet av kopparexport till Tyskland. Under påtryckningar från britterna introducerade Norge hösten 1916 även ett förbud för ubåtar att verka i norska vatten, vilket Tyskland givetvis protesterade emot. Landet ville istället att Norge, och de neutrala skulle erkänna att tysk ubåtskrigsföring var i princip likställd med de metoder gällande ekonomisk krigsföring som ententen använde sig av. De växande spänningarna mellan Tyskland och Norge gjorde att det från allierat håll, och även givetvis hos den norska opinionen fanns en uppfattning att det till slut skulle leda till öppen konflikt mellan Tyskland och Norge och att Norge skulle

---

³⁹ Salmon, s140-141.

⁴⁰ Salmon, s144-145.

dras med i kriget. I slutändan valde dock Storbritannien att inte verka för detta och det gick aldrig så långt.⁴¹

Däremot gjorde oron för tyska aktioner gentemot Norge att det brittiska krigskabinetten i april 1917 beslutade om att Norge skulle ges luftvärn och flygplan. Detta för att kunna skydda viktiga fabriksanläggningar så som Norsk hydro mot attacker från zeppelinare.⁴²

Med USA intåg i april hade de allierades kontroll över import och export blivit i det närmaste total. Men det ökade trycket från amerikanska embargot på de skandinaviska länderna innebar också att dessa sökte mer handel med centralmakterna i jakt på nödvändiga varor. Danmark tecknade en rad avtal med Österrike-Ungern och Tyskland mellan augusti 1917 och krigsslutet, där man fick kol, salt, järn och skeppsbyggnadsmaterial i utbyte mot ökad export av fläsk och smör. Sverige gjorde liknande avtal i mars 1918, men för kol i utbyte mot järnmalm, cellulosa och papper.⁴³

När Sveriges förhandlingar med ententen hade återupptagits i London i december 1917 hade kollapsen av östfronten och tyska lockelser gällande Åland gjort att Sverige var mindre mottaglig för press från de allierade. Av en mängd anledningar så som den nya svenska regeringens inställning, brådskan när det gällde behovet av tonnage hos de allierade och det underliggande hotet från tysk dominans i Östersjön arbetade parterna för en snabb lösning. Ett tillfälligt avtal slöts den 29 september 1918 men efter det stötte förhandlingarna på problem. Amerikanerna skärpte sin blockadpolicy med liten hänsyn gällande relationerna till Sverige (eller de övriga neutrala nationerna). Samtidigt vädrade de konservativa i Sverige luft och Ålands framtid blev en växande politisk fråga. Britterna insåg att den svenska regeringen behövde en framgång på utrikesfronten och var starkt bidragande till ett generöst avtal gällande import av säd och foder. Sverige lovande i sin tur att minska malmexporten och ge de allierade tillgång till fraktonnage på 500 000 ton. Efter att ha fått tyskt medgivande i april slöts så avtalet med ententen i slutet av maj och det hårda ekonomiska tillståndet i Sverige började förbättras. Norge slöt i sin tur ett avtal med de allierade den 30 april och Danmark först den 18 september. Att avtalen tog så lång tid att nås berodde delvis både på oenighet i den amerikanska ledningen så väl som mellan USA och hennes allierade. Britterna hade i allmänhet en bättre förståelse än amerikanerna när det gällde de svårigheter som de neutrala

---

⁴¹ Salmon, s152.

⁴² Salmon, s157.

⁴³ Salmon, s143.

stod inför, medan amerikanerna ville gå hårdare fram. En annan fördröjningsfaktor var de skandinaviska ländernas oro för Tyskland, och även för vad den egna opinionen skulle tycka om man ingick avtal som gjorde situationen i hemlandet värre.⁴⁴

Klockan 11.00 den 11 november 1918 trädde så vapenstilleståndet på västfronten i kraft och kriget var slut. De skandinaviska länderna hade undvikit att dras in i kriget, mycket på grund av att det var användbart för båda sidor, och för att ingen sida uppnådde ett absolut maktövertag i Nordeuropa.

---

⁴⁴ Salmon, s143-144

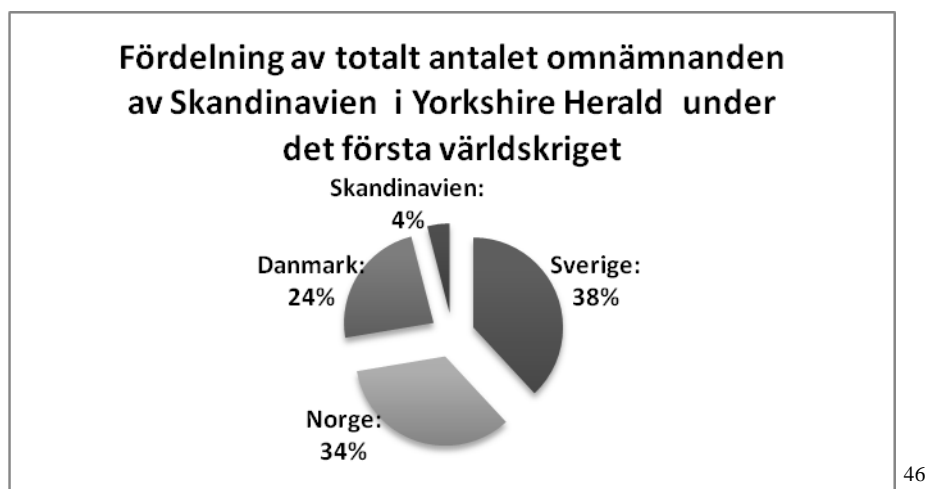
3. Undersökningsdel

3.1 Antal omnämmanden

I siffror är det totala antalet omnämningar av Skandinavien eller de tre länderna i Yorkshire Herald för hela undersökningsperioden 691 stycken, fördelat över cirka 600 telegram och artiklar. Som jag nämnde i uppsatsen fördel har jag valt att placera tabellerna med de exakta siffrorna för varje enskild årsperiod, såväl som hela undersökningsperioden som bilaga längst bak i uppsatsen och hänvisar dit för den informationen.⁴⁵

Jag har istället valt att här visa fördelningen av nämnda omnämmanden med hjälp av cirkeldiagram. De tre cirkeldiagram visar på den totala fördelningen gällande omnämmanden i telegram och artiklar under undersökningsperioden, både i helhet som i de två respektive indelningskategorierna för omnämmanden, fördelat på de fyra ovan nämnda indelningsalternativen, i procent. Jag har inte ansett det nödvändigt att redovisa varje år i diagram utan jag nöjer mig att endast visa fördelningen över hela undersökningsperioden.

Diagram som visar de sammanlagda omnämningarna av Skandinavien i Yorkshire Herald under hela undersökningsperioden fördelat i procent.

Baserat på omnämningar i Yorkshire Herald mellan 1/9 -1914 – 11/11 -1918

Jag har valt att börja med ett cirkeldiagram som visar fördelningen av det totala antalet omnämmanden, eller telegram och artiklar om man så vill, när det gäller Skandinavien samt Danmark, Norge och Sverige under undersökningsperioden. Som synes behandlas Sverige flest gånger av de tre länderna. Begreppet Skandinavien, enligt den definition jag använt mig

⁴⁵ Se bilaga 1.

⁴⁶ Se bilaga 1 för siffrorna över antalet total omnämmanden av Skandinavien i Yorkshire Herald mellan 1/9 - 1914 – 11/11 - 1918.

för placering av omnämmanden i den klassen, förekommer marginellt. Går vi vidare till att endast titta på omnämmanden placerade i kategorin ”övriga” ser vi att Sverige dominerar stort. Endast 1915 och den innehållsfattiga perioden över 1918 är Danmark nära Sverige. Övriga år är Sverige överlägset förekommande i artiklar och telegram klassade i denna kategorin.

Diagram som visar de sammanlagda så kallade ”övriga” omnämningarna av Skandinavien i Yorkshire Herald under hela undersökningsperioden fördelat i procent.

Baserat på omnämningar i Yorkshire Herald mellan 1/9 -1914 – 11/11 -1918

På samma sätt är Norge som cirkeldiagrammet nedan visar dominerande som helhet i kategorin ”fartygsincidenter” där landet dominerar tre år (1915-1917) medan Sverige med liten marginal ”tar hem” 1914 och det tunna 1918.

Diagram som visar de sammanlagda omnämningarna av så kallde ”fartygsincident” omnämningarna av Skandinavien i Yorkshire Herald under hela undersökningsperioden fördelat i procent.

⁴⁷ Se bilaga 1 för siffrorna över antalet övriga omnämmanden av Skandinavien i Yorkshire Herald mellan 1/9 - 1914 – 11/11 – 1918.

**Fördelning av totala antalet fartygsincident
omnämmanden av Skandinavien i Yorkshire
Herald under det första världskriget**

48

Baserat på omnämningar i Yorkshire Herald mellan 1/9 -1914 – 11/11 -1918

Danmark matchar Sverige respektive Norge i omnämningar vissa år men som totalstatistiken visar är Danmark den klart minst förekommande nationen av de tre totalt sett under krigsperioden

Något som är noterbart när man undersöker telegrammen är hur det i tidningen omnämns reaktioner – t ex vad pressen skriver - och politiska agerande i Sverige kopplat till vad jag klassar som så kallade ”fartygsincidenter” i en större utsträckning än i Norge. En del av förklaringen till detta är att ”fartygsincidenterna” rörande Sverige - och även givetvis också Danmark för den delen - även täcker händelser som sker i Östersjön. I sin helhet är fartygsincidenterna och telegram relaterat till dem, inklusive sådana som klassas som övriga, också något mer mångfacetterade där gentemot de som sker kring norska kusten.

Att Sverige skulle uppnå en viss dominans i statistiken gällande ”övriga” på samma sätt som Norge gör det i ”fartygsincidenter” är inte någon större överraskning och rimligt för den som kan sin historia, men kanske även sett till att Sverige även är det största landet av de tre. Oavsett detta det värt att notera Sveriges övertag, om man kan kalla det så. Mer blandade nyheter om och från Sverige, något mer monotona nyheter om och från Norge och en blandning av de båda från och om Danmark ger en något grov sammanfattning av karaktären på nyhetsflödet gällande de tre länderna som helhet för undersökningsperioden.

⁴⁸ Se bilaga 1 för siffrorna över antalet fartygsincident omnämmanden rörande Skandinavien i Yorkshire Herald mellan 1/9 -1914 – 11/11 – 1918.

Som ses i statistiken sjunker antalet omnämningar under krigets sista två år ganska rejält. Möjliga orsaker till detta är krigets påverkan på tillgången till material för tidningsproduktion samt färre händelser som rör Skandinavien i slutet av kriget.

Telegram och artiklar med omnämningar som faller under kategorin ”Skandinavien” uppgår till 26 stycken för hela undersökningsperioden. Dessa är fördelade över undersökningen på följande sätt: 12 stycken 1915, halvdussinet 1916 respektive 1917, två stycken 1914 samt inga 1918. Dock bör man även uppmärksamma vad jag skrev i fördelen när det gällde klassificeringen av omnämningar: jag använder mig av begreppet som alternativ om inget enskilt skandinaviskt land pekas ut, om det refereras till Skandinavien som helhet även om - men inte samtliga - enskilda länder nämns, eller det inte är tydligt att man syftar på ett specifikt skandinaviskt land.

2.2 Tidningens åsikter om Skandinavien

Skandinavien behandlas endast sex gånger på ett sådant sätt att tidningens åsikter ges i tidningens åsiktsmaterial, nämnda ”Summary of the News”, under hela krigsperioden. När det gäller de åsikter som ventileras så är de vanligen kopplade till den allierade blockaden av Tyskland eller Tysklands blockad av de brittiska öarna på något sätt.

Två omnämningar har en aggressiv karaktär medan övriga fyra är mer neutrala, till och med vänliga och sympatiserande.

Första gången Skandinavien behandlas åsiktsmässigt, enligt de nämnda kriterier jag utgått från, är den 23 december 1914 då man tar upp trekungamötet i Malmö mellan de skandinaviska statscheferna och man gör en relativt omfattande och intressant analys av mötet. Tidningen skriver att konferensen är av omedelbar vikt genom betydelsen den har för det fortsatta krigsförloppet, och kan komma att ha ett historiskt intresse i framtiden, då den sägs kunna vara ett första, vist steg tagits i dessa länders intresse, indikerande på etablerandet av eventuellt en ny faktor att räkna med i europeisk politik. Vidare påpekas att även om den officiella kommuniké är ganska tunn meddelar den att de redan starka banden mellan länderna stärkts ytterligare, men är också bevis för att det råder perfekt harmoni gällande de olika frågor som tagits upp. Om inte allt detta antyder en allians, så visar det i alla fall att det finns en grund för en entent. Att det inte bara är ”a mere flash in the pan” säger tidningen

visas av tillkännagivandet från skandinaviskt håll att man planerar hålla regelbundna konferenser mellan representanter för de tre länderna när så krävs.⁴⁹

Artikeln går sedan vidare med att tidningen påpekar att många falska rykten kommit av att det som diskuterats på konferensen hållits hemligt, specifikt nyheten från Berlin att den danska kungen föreslagit att alla skandinaviska fartyg ska eskorteras av krigsfartyg från sitt respektive land, så att undersökningar av dessa av de stridande makterna skulle bli överflödiga eller omöjliga.

Tidningen utvecklar frågan om krigets påverkan på skandinavisk sjöfart och medger att den drabbats då det är brittiska flottans plikt att förhindra att kontraband når fienden. Men säger vidare att ingen är mer angelägen än myndigheterna i dessa nordiska länder dem själva att det inte sker något brott mot neutraliteten från deras medborgare, och därför ska de vara de sista att protestera mot vad som, trots allt endast är att upprätthållande av neutraliteten å deras vägnar, ”only police duty being done on their behalf”. Istället har man större anledning till missnöje när det gäller tyskarnas minering av Nordsjön, som lett till förluster av fartyg och manskap för de skandinaviska länderna.⁵⁰

Att man även behandlar den skandinaviska oron för Ryssland, främst relationen Sverige – Ryssland, eller kanske snarare den svenska oron och misstankarna gällande rysk aggression och inte begränsar sig till Tyskland och Storbritannien lägger lager på artikeln. Tidningen säger att denna oro är grundlös och att landets oro borde vara än mindre nu när hennes två grannar ”är redo att samarbeta med henne i vilken aktion hon skulle ta till om det blev nödvändigt”.⁵¹

Tidningen påpekar att de tre länderna, liksom alla andra länder, lärt sig mycket från det nuvarande kriget och oavsett om det finns något att frukta från Ryssland eller inte så kommer mer tas av ett segrande Tyskland. Skandinaverna är inte bara medvetna om på dessa ”teutoniska begär” de har också sett i belgarna hur lite omtanke tyskarna har för mindre

---

⁴⁹ Yorkshire Herald 23 december 1914, *“Summary of the news”*.

⁵⁰ Yorkshire Herald 23 december 1914, *“Summary of the news”*.

⁵¹ Yorkshire Herald 23 december 1914, *“Summary of the news”*.

nationaliteter. Skandinaverna vet från hela erfarenheten från detta krig att de sanna förkämparna finns bland de allierade.⁵²

Tidningen påpekar vidare att det faktum att de skandinaviska nationerna intagit så strikt neutralitet vara till stor irritation för tyskarna, vilka var säkra på att de små nationerna kring Nordsjön skulle bli skrämda av den tyska militära makten och om inte bli krigsförande på tysk sida, i alla fall vara lydiga medhjälpare när det gällde att få in förnödenheter till Tyskland. Om tyskarna vågade hade man ”applicerat den preussiska stöveln på dem” så som på belgarna, men skandinaverna är i nuläget lyckligtvis i en position att trotsa ”hunnen” och agera i deras bästa intressen. Analysen avslutas med att konstatera att det faktum att de skandinaviska länderna är så beslutna i sin policy av strikt neutralitet är en garanti för Tyskland än snabbare kommer förlora kriget.⁵³

1915 behandlats de neutralas roll i blockadpolitiken vid två tillfällen. Onsdagen den tionde februari behandlas den tyska blockaden av Storbritannien under ”Summary of the news”. Även om de skandinaviska länderna inte nämns vid namn är det tydligt att det syftas på bland annat dem när man pratar om ”de neutrala nationerna”. Tidningen skriver om hur det är de neutrala nationerna är de som är mest uppjagade och upprymda av blockaden, detta på grund av att dessa inte vet vad fienden går för så som Storbritannien gör. De ser Tyskland som en makt att frukta och som man inte vill göra till sin fiende.

Denna rädsla, skriver man vidare, beror på att de neutrala fortfarande hyser tvivel på vilka som kommer segra. Detta är värt för Storbritannien att komma ihåg då det visar på nödvändigheten att visa dessa länder det riktiga självförtroende man besitter, till skillnad mot det låtsade som utströmmar från Tyskland. Artikeln går vidare med att konstatera att man kommer vinna och att tyskarna inte kan blockera brittiska öarna då deras flotta inte kan slå den brittiska och endast ubåtarna kan inte bedriva en blockad.

Under ”Summary of the news” torsdagen den elfte februari, det vill säga dagen efter, behandlas de neutralas plikt, ”Duty of neutrals”. Även här omnämns inte de skandinaviska länderna vid namn heller men det är tydligt att det är de tre är bland de länder det syftas på. Denna artikel är mer aggressiv i sin framtoning, i kontrast till de båda tidigare och det är de

---

⁵² Yorkshire Herald 23 december 1914, ”Summary of the news”.

⁵³ Yorkshire Herald 23 december 1914, ”Summary of the news”.

neutrala nationerna som är i hålkorsat. Tidningen skriver att mer än en ansträngning har gjorts för att väcka de neutrala makterna och får dem bli medvetna om deras plikt i relation till ”the conduct of the war”, men utan framgång.⁵⁴

Den skriver vidare att vädjan till heder, förbarmande, till och med egenintresse har alla varit fruktlösa, men att det nu verkar det som om de vaknat genom det hot mot dem som den tyska blockadförklaringen mot brittiska kusten innebär. Tidningen avslutar med att Storbritannien och hennes allierade i ett krig för civilisation och mänsklighet, i en dödskamp för allt den fria världen håller kärt, borde kunna räkna med att få, om inte aktivt, så i alla fall moraliskt och sympatiskt stöd från alla neutrala demokratiska nationer.

Under 1916 behandlas Skandinavien två gånger året under. Första gången den tionde november och delrubriken under ”Summary of the news” är ”Norway and Germany”.

Tidningen skriver att relationerna mellan de båda länderna är ”worth watching” och att det inte på något sätt är omöjligt att, istället för att något av respektive länderna viker ner sig, kan klimax bli en brytning (rupture). Det redogörs för förloppet som lett fram till konflikten mellan länderna, som började med att Norge deklarerade att utländska ubåtar, oavsett nationalitet, förbjöds verka på norskt vatten.

Tidningen går sedan vidare och anmärker på tyskarnas fega attacker på norska fartyg och deras taktik att skrämja norrmännen för att få som vilja fram och få dem att distansera sig från ententen, att det norska beslutet gällande bannlysning av ubåtar är helt lagligt och att folket i Norge stödjer den hård inställning regeringen tagit gentemot tyskarna. Tidningens skriver att norrmännen frågar sig varför de ska åtlyda de tyska kraven, särskilt som tyska handelsfartyg samtidigt åtnjuter norska handel och skydd genom att färdas nära norska kusten medan tyska ubåtar sänker norska fartyg.⁵⁵

För att sätta artikeln i perspektiv kan det vara värt att kort titta på lägen runt perioden:

Tiden kring den andra halvan av 1916 och fortsatt in i 1917 kom att vara en hård tid för Norge då man var klämd mellan Tyskland och Storbritannien och deras krav och behov. Det gick så långt att briter i januari 1917 la ett exportförbud på kol till Norge. Något som ytterligare förvärrade läget för Norge var att tyskarna valde att återigen sätta igång det totala utbåtskriget mot de brittiska öarna i februari.

---

⁵⁴ Yorkshire Herald 11 februari 1915 ”Summary of the news”.

⁵⁵ Yorkshire Herald 10 november 1916, ”Summary of the news”.

Som påpekades i den historiska bakgrunden var den brittiska kolblockaden den hårdaste aktionen britterna tog mot ett neutralt land under hela kriget. Norge köpslog då med tyskarna, som accepterade stopp av export av kopparkis till Tyskland från Norge, vilket britterna krävde. Genom detta upphörde blockaden därför i februari. Bannlysningen av utländska ubåtar i slutet av 1916, som behandlas ovan, kom genom påtryckningar från britterna.

Torsdagen den 30 november 1916, ”Summary of the news”, delrubrik ”Unrest in Denmark”. Tidningen påpekar hur otänkbart det än är att något av de skandinaviska länderna skulle riskera öppen konflikt med Tyskland men att de samtidigt utsätts för många provokationer och man kan därför inte säga vad de kan tvingas till. Dessvärre redogör man efter detta vad en journalist vid namn Robert Crozier Long skrivit i en artikel i ”The Forthnight review” och det är därigenom hans åsikter och inte Yorkshire Herald som kommer fram i den följande analysen, eller beskrivningen om man så vill av läget i Danmark.

Den svenska mineringen av Kogrundsgrunden i juli 1916 kommenteras inte av tidningen. Detta kan kanske ses som något överraskande då beslutet i praktiken stängde in och ut brittiska ubåtar och fartyg i och från Östersjön. Salmon klassar t ex denna händelse som kulmen på den svenska antagonistiska politiken mot britterna. Mineringen var, som jag påpekade i den historiska bakgrunden, en förfrågan från Tyskland som Sverige tidigare valt att inte tillmötesgå.⁵⁶

För året 1917 kan en artikel placeras i kategori ”åsiktsmaterial”. I en artikel med underrubriken ”Danish and British agriculture”, under ”Summary of the news”, lördagen den fjärde augusti klagar tidningen på det danska folket och då specifikt bönder och handelsmän i landet som man säger har spelat ett girigt spel och sålt livsmedel ivrigt och omfattande till Tyskland på grund av de goda villkoren, och därigenom lämnat Storbritannien utan det samma. Tidningen är dock tydlig med att påpeka att den danska staten har handlat korrekt och inte ska klandras. Istället är det landets medborgare som inte agerat hedervärdigt. Tidningen skriver vidare att danskarna tror att Storbritannien kommer glömma vad dessa gjort under kriget men det kommer man inte. Storbritannien kommer finna andra marknader så småningom och Danmark kommer gå miste om en exportmarknad.

---

⁵⁶ Salmon s139-140.

Tidningen behandlar under 1917 även den planerade fredskonferensen i Stockholm men Sverige och Stockholm refereras i det stora hela endast till med namn i tidningen, både i telegramväg så väl som under ”Summary of the News”. Inga åsikter som behandlar Sverige eller Skandinavien ges när tidningen skriver om konferensen i sitt material.

Syftet med fredskonferensen i Stockholm var att samla socialdemokrater från alla de stridande länder i det neutrala Sverige för att diskutera förslag för att avsluta kriget. Det hela rann dock ut i sanden då de allierade vägrade utfärda pass för sina respektive medborgare som ville delta i konferensen, samt vissa avstod frivilligt från att åka alternativt skicka representant för sitt förbund eller sin organisation. Detta återges via diverse telegram i tidningen om behandlar fackförbund som bojkottar konferensen, regeringars vägran att bevilja pass etc.

Allt detta har kopplingar till hur olika parter ser på konferensen då det också pratas i tidningen om fällan i Stockholm, inklusive under ”Summary of the News”, om hur tyskarna syftar att använda konferensen för att skapa oro på de allierades hemmafront. Det vill säga att tyskarna försöker använda pacifismen som arbetarrörelsen främjar som medel för att skapa oro i Storbritannien. Det hela mynnade ut i att det inte blev någon fredskonferensen i Stockholm 1917. Konferensen behandlas i runt tjugotalet telegram och artiklar i tidningen under 1917.

Luxburgaffären omnämns i ”Summary of the news”, bland annat 15 september 1917, men det är endast summerande av nyheten, inga åsikter ges. Just den 15:e skriver tidningen att den svenska Charge d’Affaires i Mexico agerat förmedlare för sändningen av tyska telegram. Detta, precis som den argentinska intrigen, har avslöjats i dokument publicerade av regeringen i Washington berättar tidningen.⁵⁷

Tyskland satte som sagt igång sitt totala ubåtskrig igen i början av 1917 och det spekuleras i telegram huruvida ubåtskriget kommer driva Skandinavien in i kriget. Dessvärre inga kommentarer eller liknande från tidningen kring ämnet.⁵⁸

Dock behandlades som nämnts ovan krisen året innan, 1916, mellan Norge och Tyskland i relation till ubåtskriget i Herald’s åsiktsmaterial.

---

⁵⁷ Yorkshire Herald “Summary of the news”, 15 september 1917.

⁵⁸ Se exempelvis följande telegram i Yorkshire Herald 1917: ”Scandinavian crisis. Starvation menace. Will there be war?” 27 april, ”Will Norway fight?” 25 juni, samt ”Scandinavian attitude” 7 februari.

1918 pratas det om en ny fredskonferens i Stockholm och tidningen skriver under ”Summary of the news” den 21 februari att en ny fälla lags i Stockholm och åter igen om tyskarnas planer på att, som tidningen citerar en ledande tysk socialdemokrat ha sagt i tyska parlamentet vid förra konferensen, krossa sin fiende mellan “the military pincer and the pacifist pincer”.⁵⁹

Detta är enda gången Skandinavien omnämns i tidningen åsiktsmaterial under hela undersökningsåret 1918. Inget yttras om Skandinavien annat än som geografisk plats och är med andra ord inte relevant. Noterbart är dock att materialet för 1918 är väldigt fattigt, eller tunt, i allmänhet, speciellt sett i relation till tidigare år och kopplat till relationerna Storbritannien – Skandinavien.

Ålandsfrågan behandlas i ett längre telegram/analys men dock kommenterar inte tidningen saken. Ålandsfrågan blev mer aktuell i och med tysk inblandning i det finska inbördeskriget.

Även om det kanske kan ses som självklart kan det till trots vara värt att igen påminna om att åsikter och spekulationer i relation till de skandinaviska länderna givetvis förekommer i de telegram som publiceras i tidningen. Vid minst ett tillfälle under undersökningsperioden kommer även tidningens utsände i Londons åsikter fram i relation till Skandinavien när han refererar vad som sagts i en debatt i parlamentet. Den 23 februari 1916 kommenterar han argument som förts fram i relation till effektiviseringen av stoppandet av tysk export och import, det vill säga blockadpolitik, vid en debatt i House of Lords.⁶⁰

Jag har valt att vare relativt frikostig med citerandet från artikeln. Korrespondenten börjar sin rapport eller artikel med att diskutera begreppet blockad:

There is no “blockade” of Germany in the legal and technical sense of the word. But our policy is set out in various Orders in Council and in particular one of last March. There is not a word more misused in this connection than the word “blockade”. That word has been legally defined more than once. For a blockade to be legally effective in the nebulous region of international law it must be certain and general. We cannot “blockade” Germany in a technical sense because we cannot in fact blockade her Baltic ports. Let it be known to-day throughout the Empire, however, that we are doing at present all what we could do if we declared “a blockade”. But what neutrals complain so much about is that, while we have declared “no blockade” we are in fact blockading Germany and neutral ports.⁶¹

Huvudtemat i artikeln är kritik mot kritiker av den nuvarande politiken som förs och som istället vill gå längre och hårdare fram än regeringen.

---

⁵⁹ Yorkshire Herald 21 februari 1918, “Summary of the news. New trap made in Sweden.”.

⁶⁰ Yorkshire Herald, “London Letter”, 23 februari 1916.

⁶¹ Yorkshire Herald, “London Letter”, 23 februari 1916.

There are critics girding at the Government constantly because they say we are not doing enough. They airily dismiss all recognized rights of neutrals, and demand that more should be done. In fact they insist upon just as much as if we had forced "the Sound" and were in fact blockading the Baltic shores of Germany.

There are critics girding at the Government constantly because they say we are not doing enough. They airily dismiss all recognized rights of neutrals, and demand that more should be done. In fact they insist upon just as much as if we had forced "the Sound" and were in fact blockading the Baltic shores of Germany. It was on these lines that Lord Sydenham in the House of Lords to-day moved a resolution which in effect condemned the Government for not bringing the utmost pressure to bear on the enemy.

Lord Sydenham is a soldier, and he spoke as a soldier, i.e., from one point of view only. He indulged in a lot of generalities, but did not lay down one single point of constructive policy. He did not in fact assist the Government the least little bit. If everything which he suggested could be done, then, no doubt, the war might be near a conclusion, but it also might also be a longer way off.⁶²

Korrespondenten påpekar att neutrala nationer har rättigheter och att om man även måste se till sin allierade. Som exempel ges Sverige: tvingar man Sverige i armarna på Tyskland försvåras läget för Ryssland då Sverige är den enda landet som möjliggör förbindelse mellan Ryssland och de allierade:

Neutral countries have rights. At this moment the forces of the great contending Powers are so nicely balanced that the Allies cannot afford to ignore the views of neutrals. What is more, as Lord Sydenham ought to know, British naval policy must be exercised according to the views of our Allies. Take, for instance, the case of Sweden. The forcing of Sweden into the arms of the Central Powers at the present moment might not from a naval point make the task of the British navy more difficult. Indeed it might ease matters, but its effect on Russia would be most serious from a military and economical point of view.

Sweden may be exporting ore to Germany, and she is also exporting ore and many other things to Russia. In fact she is to-day the only country in Europe which offers any means of communication between the Allies and Russia. Lord Sydenham's speech to-day was exceedingly disappointing because he did not attempt to deal with the difficulty of the situation, but only indulge in generalities inexcusable in a person of his attainments and knowledge.⁶³

Lord Beresford said his first speech in the Gilded Chamber this afternoon. It was much the same sort of speech which Lord Charles used to deliver when in the Commons. It was breezy and irresponsible and delivered in all the pontifical manner, but here again we had only "the let ém all come" sort of argument which, while it does great credit to the spirit of the British Navy, does not really carry very conviction. It is all very well for Lord Beresford to say that the war would have been over by now if his policy had been adopted and everything made contraband, but the real truth of the matter is that he may well be right, although war would not have been over in the particular manner in which we all want it to see it over.

Lord Lansdowne, who replied for the Government, put the situation very clearly when he said it was idle to suppose that we should be able completely to seal up Germany. In point of fact we have done much. We killed the German export trade, and in regard to their imports if this country for a fortnight had to put up with what Germany puts up with he thought the critics of the Government would appreciate more accurately what had been accomplished. Lord Lansdowne and the Government, however, recognize the necessity of doing everything possible to tighten still further our hold upon the trade of Germany.⁶⁴

---

⁶² Yorkshire Herald, "London Letter", 23 februari 1916.

⁶³ Yorkshire Herald, "London Letter", 23 februari 1916.

⁶⁴ Yorkshire Herald, "London Letter", 23 februari 1916.

Det är delvis svårt att sätta artikeln eller journalistens åsikter så som de förekommer i artikeln i relation till tidningens åsikter. Dock är det rimligt att anta att den utsändes åsikter delas av tidningen då han trots allt är deras man i London, även om jag inte funnit information om personens bakgrund. Om man sätter korrespondentens artikel i relation till ovan nämnda artiklar från "Summary of the news" ser man att respektive ger en bild av att man stödjer regeringen och deras politik.

Om vi återkopplar till den teoretiska basen för uppsatsens syfte, att den engelska lokal och regionala pressen var politiskt fri så får det konstateras att tidningen inte visar några indikationer på, eller uttrycker sig om Skandinavien på ett sådant sätt som antyder att man höll andra åsikter än den förda politiken. Andra element som t ex återgivelsen av brev från soldater vid fronten bekräftar som påpekats tidigare vad Badsey skriver om pressens frihet då han ger detta som ett exempel på att lokal- och regionalpressen var fri att skriva mer eller mindre vad den ville.

Även om händelser inte kommenteras under "Summary of the news" så förekommer det telegram som informerar och även djupare diskuterar t ex situationen mellan Sverige och Storbritannien under kriget när det gäller handelsförhandlingar och handelskonflikten mellan dem.⁶⁵

Telegram informerar även om vad som skrivs i svenska, norska och danska tidningar. Det är även vanligt med telegram som berättar vad tidningar i respektive skandinaviskt land skriver om händelsen, och därigenom vad den svenska, norska eller danska opinionen och politiker etc. tycker i diverse frågor och om diverse händelser. Detta gäller för många händelser/frågor, men speciellt vid större sådana givetvis. Även återgivelser av intervjuer med diverse skandinaviska personer förekommer, av någon anledning i huvudsak svenskar. Dessa är på sätt och vis intressanta, om än kanske inte i alltför stor grad relation till min uppsats främsta syfte, då man får faktiska personers åsikter och syn på saker. Därför kan det vara av intresse att i alla fall ge några exempel på dessa artiklar:

---

⁶⁵ Se till exempel Yorkshire Herald, "Britain and Sweden. Scandinavia satisfaction at our effort for better trade", tredje juli 1915.

Torsdag den 15 juli 1915 15/7 berättar ett telegram med rubriken ”Sweden’s Neutrality. Attitude of socialist party” vad socialdemokratiska partiets ledare Hjalmar Branting sagt i en intervju i England, där han befinner sig:

Sweden’s Neutrality. Attitude of socialist party

M. Branting, chief of the Swedish Socialist Party, in the course of an interview here, declared that Sweden’s policy of neutrality, which had been approved unanimously by Parliament would be continued. Before M. Branting left Stockholm, Dr. Wallenberg, the Foreign Minister, assured him of the neutrality intentions of the Government and referred to negotiations with England. He said that Sweden’s exports to Germany were very small. Sweden sent a large quantity of butter to England and had refused Germany’s demand that the export of wood should cease.

M. Branting added that the German Socialists, is voting credits for the war animated by the best intentions, and would not continue a policy of connivance with German Imperialism. ⁶⁶

Lördag den 14 augusti 1915 under “The attitude of Sweden” berättas vad en svensk riksdagsledamot, Dr. ”Lowegren”, sagt till “Journal de Geneve”:

The attitude of Sweden

Dr. Lowegren, a member of the Swedish Riksdag, informs the “Journal de Geneve” that not a single member of the Riksdag is in favour of war, and the same applies to the Ministry, including the Premier, M. Hammarskjöld, whose [otydbart] warlike speech was merely a reply to a deputation composed of anti-armaments and peace-at-any-price socialists. Except for the aristocracy and a fraction of the manufactures, the nation saw in a victory for the Quadruple Entente the best guarantee of Swedish independence. He added that the Swedes would never sacrifice the present Scandinavian Entente for a Finnish separate race programme. The Finns were formerly hostile to a Swedish connection – and would be so again. ⁶⁷

20 maj 1915 omnämns även de svenska så kallade krigsaktivisterna i ett telegram av den här typen när det under rubriken ”Swedish Diplomat’s Statement” berättas vad den svenska ministern [ambassadören, m.a.] i Petrograd, general Brandstroem [Brändström, m.a.], hade att säga i en intervju med redaktören för “Bourse Gazette”. Generalen uttryckte till att börja med sin fasta övertygelse att freden i Sverige inte kommer störas och att landet kommer vara trogen sin strikta neutralitet. Efter det går generalen vidare och säger att han är häpen över att den ryska opinionen, inklusive i de mer insatta kretsarna, har manifesterad en sådan stor nervositet rörande relationerna mellan Sverige och Ryssland. Krigsaktivisterna siktar på att skapa problem mellan länderna men de är dömda att misslyckas och den svenska icke-partibundna regeringen agerar så oklanderligt att aktivisterna inte kommer lyckas få den på fall. ⁶⁸

---

⁶⁶ Yorkshire Herald, “Sweden’s Neutrality. Attitude of socialist party”, 15 juli 1915.

⁶⁷ Yorkshire Herald, “The attitude of Sweden”, 14 augusti 1915.

⁶⁸ Yorkshire Herald, “Swedish Diplomat’s Statement”, 20/5 1916.

Man kan så här avslutningsvis konstatera att tidningen inte givit någon åsikt som kan sägas vara avvikande i relation till den officiella politik Storbritannien förde mot de skandinaviska länderna under krigsperioden. Ingen noterbar kritik ges när det kommer till handelspolitiken ententen för mot Skandinavien, eller indirekt mot Skandinavien om man så vill då det är Tyskland som är huvudmålet, det ligger lite i betraktarens ögon hur man vill se på saken. Tidningen ventilerar dock som sagt sympati för Skandinavien när de drabbas av tyska attacker och aktioner men skäller även på dem när de, ur tidningens perspektiv, missköter sig.

4. Slutsats och diskussion

Syftet med min uppsats var att undersöka i vilken omfattning Skandinavien förekom i Yorkshire Herald samt vad tidningen tyckte om Skandinavien, helt enkelt vad den skrev i material som gav dess åsikter och tankar i relation till Skandinavien och de skandinaviska länderna. Samt sätta detta i relation till relationerna Storbritannien – Skandinavien under kriget gällande helhetsbilden, alltså större händelser.

Har jag då nått mitt syfte? Svaret på den frågan blir ja och även om resultatet av den kvalitativa undersökningen, det vill säga vad tidningen skrev om Skandinavien i sitt åsiktsmaterial, kanske var något fattigt med endast halvdussinet omnämningen är det som skrev ändå intressant. Jag hade nog inte räknat med att Skandinavien skulle behandlas i alltför stor omfattning inför min undersökning men jag trodde däremot att Skandinavien skulle behandlas i större utsträckning i tidningens åsiktsmaterial än vad det gjorde.

Jag kommenterade även i undersökningsdelen fall där frånvaron av kommentarer från tidningen själv var, i mina ögon, överraskade. T ex den svenska mineringen av Kogrunsrännan sommaren 1916 är ett väldigt bra exempel. Som påpekats var just denna händelse lite av kulmen på konflikten mellan Sverige, och regeringen Hammarskjöld, respektive britterna.

Dock är det samtidigt intressant att konstatera att tidningen i alla fall ”tyckte till” om, eller i relation till Skandinavien. Av dessa sex omnämningarna är två mer aggressiva i sin utformning där i det andra av dem danska bönder och dansk handel anklagas för att agera icke hedersamt när det säljer vidare produkter. Dock berömmar man samtidigt danska staten som man säger agerat hedervärt. I det andra fallet förbannar man de neutrala, och även om Skandinavien nämns är det tydligt att det hänvisas till bland annat dem. Tidningen beklagar sig de neutralas beteende och att även om inte får aktivt stöd borde man i alla fall kunna räkna med deras moraliska och sympatiska stöd när de slåss för demokratin. Övriga fyra är

som sagt mer neutrala och till och med sympatiserande när det gäller de skandinaviska ländernas situation.

Den mest intressanta artikeln av de sex omnämningarna får nog sägas vara den relativt långa artikel/analys i tidningen gör av mötet i Malmö i slutet av 1914 mellan de tre svenska kungarna. Jag fann det lite extra intressant att man fick med relationerna mellan Sverige och Ryssland på ett hörn där, specifikt den svenska oron gällande Ryssland.

Om vi går vidare till den kvantitativa undersökningen så tycker jag personligen att den ger en bra och översiktlig bild av vilken form av nyheter och i vilken omfattning de skandinaviska länderna förekom, både i relation till varandra så som i allmänhet. Detta sagt med erfarenheten av att ha läst igenom alla artiklar och telegram i tidningen som behandlade Skandinavien under undersökningsperioden.

Att Sverige troligen skulle vara det land som behandlades mest var något jag mer eller mindre räknad med innan, men det är än dock intressant att kunna bekräfta detta och även se hur varierande nyhetstelegrammen från Sverige var. Just det där sista går givetvis även att säga om de övriga två också då det förekommer diverse intressanta och mindre intressanta nyheter, inte allt relaterat till kriget eller inrikes- och utrikespolitik.

Jag hade den teoretiska förankringen till min uppsats att den regionala/lokala brittiska pressen var mer eller mindre fri att skriva vad den ville, vilket försäkrar att resultatet jag fått fram är från en i teorin politiskt fri tidning. Jag nämnde i fördelen publiceringen av soldaters brev som bevis för att tidningen var fri, grundat på vad Badsey skrivit om detta som bevis för pressens frihet i Storbritannien. Alltså stöd för hans påstående om brittisk regional och lokal press.

Åsiktsmaterialet som sådant återger, dessvärre får man kanske säga inget som kan sägas vara drastiska åsikter utan ligger väl mer eller mindre på en normal nivå sett förhållandena i tidningen verkar under. Landet är ju faktiskt när allt kommer till kritan en engelsk tidning som skriver om ett (totalt) krig som England för mot Tyskland. Detta är för övrigt något som tidningen själv påpekar, bland annat som bekant i det åsiktsmaterial som hade koppling till Skandinavien. Allt då förvänta sig att se någon drastisk avvikelse mot den brittiska krigsinsatsen och den officiella linjen känns kanske inte alltför rimligt. Det hade dock onokligen varit väldigt intressant om tidningen visat sig vara starkt avvikande gentemot

denna relativt logiska norm. Sedan kan tidningen givetvis även vara patriotisk och stödja krigsinsatsen men t ex motsätta sig brittiska regeringens/statens agerande mot neutral nation (t ex ett skandinaviskt land), eller vice versa för den delen vilja se hårdare tag mot neutrala nationer. Det kan helt enkelt skilja i åsikter om diverse saker.

Vad har uppsatsen tillfört i form av ny forskning i grova drag?

Min uppsats har hjälpt till att delvis fylla den lucka som funnits i forskning kring hur mycket Skandinavien behandlades i brittisk press under det första världskriget, i det här fallet gestaltat genom regional-/lokaltidning Yorkshire Herald, och vilken inställning tidningen hade i frågor som involverade Skandinavien. Genom att i tryckt skrift förmedla sin åsikt hade tidningen säkerligen viss påverkan på sina läsare. Men som jag konstaterat går det inte att fastställa vilket inflytande pressen hade på opinionen vid perioden, men man kan rimligen anta att den i alla fall som mer eller mindre enda nyhetsmedium hade påverkan på vad folk tyckte. Detta genom den bild den förmedlade av Skandinavien, inte minst genom sina egna kommentarer. Omfattning av detta är dock som sagt omöjligt att veta.

Vidare forskning

Dessvärre finns det inte, som jag konstaterade i fördelen, någon annan forskning om Skandinavien i brittisk press under det första världskriget som jag kan sätta mitt resultat i relation till. Detta är något som jag personligen finner väldigt tråkigt och det blir på sätt och vis en svaghet med uppsatsen. Det skulle varit intressant att haft möjligheten att kunna sätta tidningens åsiktsmaterial i relation till forskning kring t ex någon rikstidning, eller tidningar, och jämföra de respektive tidningars material, både innehåll som omfattning av det, med det jag funnit i Yorkshire Herald. Men samtidigt, om man istället ser avsaknaden av tidigare forskning som något positivt, kan man konstatera att något måste vara först ut. Förhoppningsvis kan denna uppsats tjäna som värdefullt redskap för den som i framtiden vill jämföra brittiska, eller andra nationers tidningars åsikter om Skandinavien eller till vilken grad Skandinavien förekom i dem under det stora kriget. Eller så kan den helt enkelt tjäna som intressant läsning för den som bara vill få en inblick i hur Skandinavien förekom i en engelsk tidning under kriget.

En givande tillägg till denna uppsats hade varit att bifoga den sammanfattning och listning av alla telegram rörande Skandinavien jag gjorde som del av min undersökning. Dock ligger denna listning totalt på strax under 100 sidor och detta är därför inte lämplig eller möjlig.

När man bedriver tidningsstudier så som denna och går igenom tusentals telegram och artiklar stöter man givetvis en mängd sådana som eggas av nyfikenhet och man vill veta mer kring vad som behandlas. Nu är min uppsats som sådan inte utformad att jag listar telegram men det kan vara intressant att behandla denna vinkel ändå. För att ge ett bra exempel på ett sådant telegram:

Stockholm sensation. German firearms found. Bombers' headquarters.

(Reuters Telegram) Stockholm, Thursday

It is reported that the revolvers discovered in a cellar at Linegatan no. 4 are German Army pattern, and number several hundreds.

It is believed that the house is the centre of a German bombing organisation.⁶⁹

Detta korta telegram öppnar upp för diverse intressanta frågor, till exempel inte minst vad denna ”tyska bombningsorganisation” var för något och vad som hände senare? Bland andra intressanta telegram finns till exempel det som rörde en skandinavisk man som gripits för spioneri i en brittiska hamn och det om en svensk officer som utvecklade torpeder, för att ge två exempel. Som sagt när man bedriver tidningsstudier så som denna finner man lätt många små stigar som man vill vandra lite längre nerför men som man dessvärre inte hinner eller kan. Dock finns det givetvis ingenting som hindrar en från att forska vidare och stilla sin nyfikenhet vid ett senare tillfälle.

Avslutningsvis kan det, återigen, vara värt att påpeka att det är endast tidningens åsikter jag undersökt i den kvalitativa delen av min undersökningen. Andra nyhetskällor i tidningen behandlar oftast givetvis sådant som jag kommenterat saknats i tidningens åsiktsmaterial. Detta inkluderar även analyser och kommentarer till diverse händelser. Tidningar publicerar också till vad som skrivits i andra tidningar i telegram och artiklar, inklusive intervjuer och analyser. Det samma gäller även handelsförhandlingar, politiska konflikter, olika parters agerande i de skandinaviska länderna och vad skandinaviska tidningar skriver om diverse händelser för att ge några exempel. Jag kan inte förneka att det funnits en lockelse att på något sätt göra en kvalitativ undersökning av allt material kring Skandinavien, inte bara åsiktsmaterialet. Dessvärre är det ett riktigt mastodontarbete och det är svårt att få grepp över material som går en bra bit över tusen enskilda tidningsutgåvor.

---

⁶⁹ Yorkshire Herald 29 september 1917.

5. Sammanfattning

Uppsatsen undersöker hur Skandinavien (Sverige, Norge och Danmark) förekom i den engelska tidningen Yorkshire Herald under det första världskriget. Exakta tidsperioden är första augusti 1914 till och med elfte november 1918. Den undersöker i vilken omfattning Skandinavien förekom i telegram och artiklar i tidningen under krigsperioden, samt vad tidningen skrev om Skandinavien i material som ger tidningens åsikter. Uppsatsen använder sig av en hermeneutisk-kvalitativ respektive kvantitativ undersökningsmetod för att nå sitt syfte. Som teoretisk förankring till mitt syfte ligger att det brittiska regionala och lokala pressen var politiskt fri och kunde tycka vad den ville i skrift. Detta enligt militärhistorikern Stephen Badsley.

Undersökningen visar att Skandinavien endast behandlades ett halvdussin gånger i tidningens åsiktsmaterial på ett sådant sätt att tidningens åsikter ges. Generellt är omnämningarna kopplade till sjöblockaden som ententen för mot Tyskland och centralmakterna, och vice versa den sjöblockad Tyskland för genom ubåtskrig mot brittiska öarna. Två av omnämningarna har en något aggressiv ton medan övriga fyra är mer neutrala, till och med sympatiserande. Skandinavien och de enskilda länderna omnämns totalt omkring 700 gånger under undersökningsperioden, fördelat på cirka 600 telegram och artiklar.

För att ge läsaren perspektiv på relationerna Storbritannien och Skandinavien under kriget ges en relativt omfattande redogörelse i det historiska bakgrundsavsnittet i uppsatsen. Även en kortare redogörelse för Yorkshire Herald's historia finns att finna där.

6 Käll- och litteraturförteckning

Källmaterial

Yorkshire Herald, 1/8 1914 – 11/11 1918 (som mikrofilm hos stadsbiblioteket i York, UK)

Litteratur

Boberg, Stig, *Pressens historia*, (Stockholm, Almqvist & Wiksell förlag AB, 1970)

Dahlberg, Hans, *Hundra år I Sverige – Krönika över ett dramatiskt sekel* (Stockholm, Bonniers 1999)

Gustafsson, Harald, *Nordens historia – En europeisk region under 1200 år*, (Lund, Studentlitteratur, 1997)

Knightley, Phillip, *The First Casualty: The War Correspondent as Hero and Myth-Maker from the Crimea to Kosovo* (Baltimore, Johns Hopkins University Press, 2002)

Larsson, Marcus, *Det glömda vanvettet i lokalpressen, NWT 1914-1918 – En undersökning av Nya Wermlands-Tidningens hållning till de tre huvudaktörerna i det första världskriget* (Karlstads universitet, 2006)

Salmon, Patrick, *Scandinavia and the Great Powers 1890-1940* (Cambridge, Cambridge University Press, 2002)

Internetkällor

Statens offentliga utredningar, *Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten?* (SOU 2006:96) Tillgänglig: <http://www.sweden.gov.se/sb/d/6155/a/72402> (2010-11-08)

Tillott, P.M (redaktör), *A History of the County of York: the City of York* (London, Oxford University Press, 1961) Tillgänglig: <http://www.british-history.ac.uk/source.aspx?pubid=183> (2008-04-16)

Mass politics and the Western front, Badsey, Stephen

Tillgänglig: http://www.bbc.co.uk/history/british/britain_wwone/war_media_01.shtml (2010-11-22)

Faber, Adrian, *The Provincial Press during the First World War: A case study of the Wolverhampton Express & Star between January and March 1918* (Birmingham University, 2006) Tillgänglig:

http://www.warstudies.bham.ac.uk/firstworldwar/publications/edissertations/Adrian_Faber_Dissertation.pdf (2010-11-09)

Stephen Badseys hemsida

Tillgänglig: <http://www.stephenbadsey.com/templates/home.html> (2010-11-10)

Stephen Badsey vid universitetet i Birmingham

Tillgänglig: <http://www.warstudies.bham.ac.uk/firstworldwar/members/badsey.shtm> (2010-11-10)

Introduction till Yorkavdelningen för Newsquest Yorkshire & North East

Tillgänglig: <http://www.yorkpress.co.uk/contactus/mediapacks/> (2009-11-22)

Gazette & Herald media pack

Tillgänglig: <http://clients.thisisyork.co.uk/mediapacks/gazette.pdf> (2009-11-22)

Gazette & Herald hemsidan

<http://www.gazetteherald.co.uk>

Bilaga 1

Statistik över antalet omnämningar i telegram och artiklar av Skandinavien i Yorkshire

Herald mellan första augusti 1914 – elfte november 1918

1914	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	31	9	22
Norge:	16	6	10
Danmark:	16	5	11
Skandinavien:	2	0	2
Totalt:	65	20	45

1915	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	81	37	44
Norge:	77	59	18
Danmark:	70	29	41
Skandinavien:	12	1	11
Totalt:	240	126	114

1916	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	111	43	68
Norge:	118	75	43
Danmark:	58	34	24
Skandinavien:	6	1	6
Totalt:	293	153	140

1917	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	33	6	27
Norge:	25	17	8
Danmark:	15	6	9
Skandinavien:	7	0	7
Totalt:	80	29	51

1918	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	7	2	5
Norge:	1	1	0
Danmark:	4	0	4

Skandinavien:	0	0	0
Totalt:	12	3	9

1914-1918	Totalt antal	Fartygsincidenter	Övriga
Sverige:	263	97	166
Norge:	237	158	79
Danmark:	163	74	89
Skandinavien:	28	2	26
Totalt:	691	331	360

Bilaga 2

Utgåva av Yorkshire Herald från 12 september 1917

